

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

**Proměny televizního zpravodajství na příkladu vysílání
České televize v roce 1999 a 2009**

*The Changes in TV News performed on the example of The Czech Television
Broadcasting in the years 1999 and 2009*

Magisterská diplomová práce

Kamila BOLEGOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.

Olomouc 2012

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou použitou literaturu i další zdroje. Počet znaků této diplomové práce je 146 913 včetně mezer.

V Olomouci dne 14. května 2012

.....

Poděkování:

Děkuji Mgr. Markovi Lapčíkovi, Ph.D. za vedení této magisterské diplomové práce, především pak za jeho cenné rady, ochotu a čas, který mi věnoval. Dále bych chtěla poděkovat České televizi za poskytnutí analyzovaného souboru.

Abstrakt

Práce se zabývá vývojem televizního zpravodajství. Pomocí kvalitativního výzkumu analyzuje strukturu hlavní zpravodajské relace České televize Události v roce 1999 a 2009. Práce je založena na klasifikaci prvků, jejich popisu a následném porovnání v jednotlivých zkoumaných letech. Na základě výsledků analýzy stanovuje, jaké změny v televizním zpravodajství ve veřejnoprávní televizi nastaly a které prvky jsou naopak neměnné.

Klíčová slova

Televize, televizní zpravodajství, hlavní zpravodajská relace, Česká televize, zpravodajský diskurs, kvalitativní analýza, grounded theory, strukturální diskursivní analýza, diskursivní prvky.

Abstract

The theses, called The Changes in TV News performed on the example of The Czech Television Broadcasting in the years 1999 and 2009, is devoted to the development of television news. The qualitative research is used to analyze the structure of the prime news of The Czech Television “Události” in the years 1999 and 2009. The theses is based on the classification of individual elements and is being followed by their description and comparison in the examined years. The results of the research demonstrate which particular elements of TV News have changed and which of them have remained the same.

Key words

Television, television news, main news, Česká televize, news discourse, qualitative research, grounded theory, structural discourse analysis, discours elements.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 Zpravodajství	9
2.1.1 Mediální konstrukce reality.....	10
2.2 Televizní zpravodajství	14
2.3 Zpravodajství jako diskurs	16
2.3.1 Diskursivní strategie.....	18
2.3.1.1 Legitimizace	18
2.3.1.2 Identifikace.....	19
2.3.1.3 Introducing	20
2.3.1.4 Autentizace.....	20
2.3.1.5 Kontextualizace	20
2.3.1.6 Dramatizace.....	21
2.3.1.7 Entertainizace	21
2.3.2 Struktura televizního zpravodajství.....	21
2.3.2.1 Znělka.....	22
2.3.2.2 Headlines	23
2.3.2.3 Zpravodajský blok.....	24
2.3.2.4 Rychlý zpravodajský přehled	25
2.3.2.5 Top story	25
2.3.3 Diskursivní prvky jako forma prezentace	26
2.3.3.1 Studio	26
2.3.3.2 Styl moderování	27
2.3.3.3 Stand-up	28
2.3.3.4 Grafika.....	28
2.3.3.5 Živé vstupy.....	29
3. METODOLOGIE	31

3. 1 Cíl výzkumu, základní výzkumná otázka	31
3. 2 Analytický postup.....	31
3. 4 Kódování	32
3. 5 Televizní zpravodajství a jeho redakce v roce 1999.....	35
3. 6 Televizní zpravodajství a jeho redakce v roce 2009.....	35
4. ANALYTICKÁ ČÁST.....	37
4.1 Pořad Události	37
4.1.1 Struktura pořadu Události v roce 1999	37
4.1.2 Struktura pořadu Události v roce 2009	38
4.1.3 Porovnání struktury pořadu Události v roce 1999 a 2009.....	39
4.2.1 Znělka pořadu Události v roce 1999	40
4.2.2 Znělka pořadu Události v roce 2009	43
4.2.3 Porovnání znělky v pořadu Události v roce 1999 a 2009	46
4.3.1 Headlines pořadu Události v roce 1999	47
4.3.2 Headlines pořadu Události v roce 2009	48
4.3.3 Porovnání headlines v pořadu Události v roce 1999 a 2009	49
4.4.1 Zpravodajské bloky v pořadu Události v roce 1999	50
4.4.2 Zpravodajské bloky v pořadu Události v roce 2009	51
4.4.3 Porovnání zpravodajských bloků v pořadu Události v roce 1999 a 2009.....	52
4.5.1 Rychlý zpravodajský přehled v pořadu Událost v roce 1999.....	53
4.5.2 Rychlý zpravodajský přehled v pořadu Událost v roce 2009.....	54
4.5.3 Porovnání rychlého zpravodajského přehledu v pořadu Události v roce 1999 a 2009.....	54
4.6.1 Top story v pořadu Události v roce 1999	55
4.6.2 Top story v pořadu Události v roce 2009	56
4.6.3 Porovnání top story v pořadu Události v roce 1999 a 2009	56
4.7.1 Studio v pořadu Události v roce 1999	57
4.7.2 Studio v pořadu Události v roce 2009	57
4.7.3 Porovnání studia v pořadu Události v roce 1999 a 2009.....	59
4.8.1 Styl moderování v pořadu Události v roce 1999.....	60
4.8.2 Styl moderování v pořadu Události v roce 2009.....	60

4.8.3 Porovnání stylu moderování v pořadu Události v roce 1999 a 2009	61
4.9.1 Grafika v pořadu Události z roku 1999	62
4.9.2 Grafika v pořadu Události z roku 2009	63
4.9.3 Porovnání grafiky v pořadu Události v roce 1999 a 2009.....	64
4.10.1 Stand-up v pořadu Události v roce 1999	64
4.10.2 Stand-up v pořadu Události v roce 2009	65
4.10.3 Porovnání stand-upu v pořadu Události v roce 1999 a 2009	65
4.11.1 Živé vstupy v pořadu Události v roce 1999	66
4.11.2 Živé vstupy v pořadu Události v roce 2009	67
4.11.3 Porovnání živých vstupů v pořadu Události v roce 1999 a 2009	68
5. ZÁVĚR.....	70
6. POUŽITÁ LITERATURA	72
7. ELEKTRONICKÉ PRAMENY.....	74
8. SEZNAM OBRÁZKŮ.....	75

1. ÚVOD

Televizní zpravodajství si i přes nárůst vlivu internetového zpravodajství drží svou stálou pozici a je pravidelnou součástí dne velké části společnosti.¹ Je však tvořeno stejnými prvky, nebo se mění v průběhu času?

Předmětem zájmu této diplomové práce je televizní zpravodajství. Zaměřuje se především na zachycení změn, které v tomto typu pořadu nastaly. Pro zkoumání televizního zpravodajství a jeho proměn v čase jsem zvolila vysílání veřejnoprávní televize. Na příkladu hlavní zpravodajské relace České televize Události budu sledovat změny, které se v tomto typu pořadu udály. Tento výzkum má odhalit, jak se změnilo televizní vysílání nejen po formální, ale i obsahové stránce. Hlavním cílem předkládané práce je srovnávací analýza hlavní zpravodajské relace Události vysílané v České televizi v roce 1999 a 2009.

Práce je koncipována do tří hlavních částí. V první části budou charakterizována teoretická východiska, z nichž bude tato práce vycházet, a které se týkají televizního zpravodajství. Současně zde budou charakterizovány i jednotlivé diskursivní prvky, které vytvářejí podobu televizní zpravodajské relace.

V druhé části práce bude popsána metodika. K výzkumu bude použita kvalitativní metoda zakotvené teorie a strukturální diskursivní analýza. Součástí budou také informace o redakci televizního zpravodajství v obou zkoumaných letech, jelikož mají přímý vliv na strukturu pořadu.

Ve třetí části práce se již budu věnovat samotné analýze dat získaných z pořadu Události. Výsledkem bude zachycení změn televizního zpravodajství v obou zkoumaných letech, jejich přesné popsání a interpretace. Práce by tedy měla odpovědět na otázku, zda je hlavní zpravodajská relace České televize Události tvořena stále stejnými prvky.

¹ Podle výzkumu společnosti Mediasearch na konci roku 2011 sleduje televizní zpravodajství 43% respondentů několikrát denně. Oproti tomu zpravodajské weby sleduje několikrát za den 48% respondentů. [online] [cit. 29. 2. 2012] Dostupné z: <<http://www.mediaresearch.cz/tiskove-centrum/?page=2>>.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Zpravodajství

Definovat tento specifický mediální žánr je podobně obtížné, jako se snažit vymezit nějakou konkrétní dobu, od které by se historie zpravodajství odvíjela. Definice zpravodajství jako svébytného žánru totiž existuje několikero, záleží, z kterého úhlu je na tuto problematiku nahlíženo. Pokud bychom však hledali pouze jednu komplexní definici, která vystihne celou podstatu zpravodajství, zřejmě bychom žádnou uspokojivou nenašli. V rámci mého tématu budu vycházet ze sociálně vědní teorie, a tedy z jejího přístupu ke zpravodajství.

Ze sociologického přístupu je možné zpravodajství definovat jako žánr, jenž reflektuje aktuální dění ve společnosti a šíří nejen informace a fakta, ale také hodnoty a normy dané společností.² Zpravodajství nemá pouze sdělovací funkci. Nesděluje jenom fakta, ale rovněž udržuje hodnoty společnosti a reprezentuje to, co je v ní důležité. Podle Barbory Osvaldové má především „*funkci informační a definiční, snaží se aktuální události bez prodlení zachytit, popsat a předat za pomoci technických prostředků různě diferencovanému publiku*“.³ Nelze tedy říci, že by zpravodajství podávalo vyčerpávající informace o veškerém dění. Zabývá se pouze aktuálními zprávami, mezi kterými často chybí souvislosti. Není možné obsáhnout všechny události, které se za den staly a uvést je do širších souvislostí. Současně se zpravodajství nezaměřuje na úzce vyhraněnou skupinu, ale je určeno širší společnosti. Podle Johna Hartleyho plní zpravodajství funkci sociální instituce, která zajišťuje udržení kontinuity ve společnosti a určuje, kdo a co je ve společnosti podstatné.⁴ Zpravodajství odráží a reprezentuje společenské normy, ukazuje, co se dané společnosti jeví důležité, co považuje za morální a co ji, a to zejména, zajímá. Pokud vezmeme v úvahu tyto funkce zpravodajství, můžeme jej podle Tomáše Trampoty vnímat jako „*kontinuální resocializační činitel*“.⁵

Dále Trampota konstatuje, že „*zprávy nám mají pomáhat orientovat se ve světě, zvažovat naše možnosti v dalším životě, pomáhat nám se rozhodovat se v roli voličů a podobně. A pro svůj předpokládaný vztah k realitě (vždyť jsou o „ní“) se zprávy často považují za relativně věrohodnou informaci o světě, lidech, společnosti*“.⁶ Částečně se dá souhlasit s tím, že velkou část vědění o světě lidé získávají ze zpravodajství, ale bylo by

² TRAMPOTA, T.: Zpravodajství, 2006. s. 19.

³ OSVALDOVÁ, B.: Zpravodajství a publicistika, 2001. s. 14.

⁴ HARTLEY, J.: Understanding news, 1982.

⁵ TRAMPOTA, T.: Zpravodajství, 2006. s. 10.

⁶ Tamtéž, s. 24.

zjednodušené říci, že zpravodajství pouze informuje o dění a odráží tak realitu. Přestože se snaží prezentovat fakta, podle Anthonyho Giddense „přesto zůstává mimo veškerou pochybnost, že zprávy nejsou nikdy pouhým „popisem“ toho, co se daného dne či týdne „skutečně stalo“. Ve skutečnosti jde o složitou konstrukci, která má výrazný vliv na to, co je jejím „obsahem“.⁷

Podobně se i v dalších definicích hovoří o zpravodajství jako o prvku, jenž konstruuje realitu. Nikoliv tedy o prvku, jenž realitu interpretuje, ale o prvku, který realitu pomáhá spoluvytvářet. Zpravodajství je „spíše kulturním produktem a popisem světa, který je produkován uvnitř specifického interpretativního rámce“.⁸ Na tuto definici lze navázat i tvrzením Dana Berkowitze „pokud je zpravodajství výsledkem sociálních procesů, pak se novináři nikdy nemohou zbavit svých sociálně naučených názorů na společnost a fungování světa. Jednoduše řečeno, zpravodajství nemůže být osvobozeno od těchto hodnot, protože společenské hodnoty jsou zakotveny v každodenní činnosti a způsobech lidského chování“.⁹ Není tedy možné od zpravodajství očekávat, že bude objektivní a nezkreslené pohledem svých tvůrců, avšak neznamena to, že by na snahu o objektivitu rezignovalo.

Souhrnně je možné konstatovat, že zpravodajství neplní pouze informační funkci, ale hraje důležitou úlohu v každodenním životě společnosti a pomáhá vytvářet, udržovat a interpretovat sociální realitu. V rámci tohoto pohledu na zpravodajství budu ve své diplomové práci vycházet z konceptu sociální konstrukce reality a na něj navazujícího konceptu mediální konstrukce reality.

2.1.1 Mediální konstrukce reality

Za prvního představitele mediálního konstruktivismu je považován Winfried Schulz, který se ve své studii pokusil odpovědět na otázky: Jaký je vztah mezi médii a realitou? Respektive je dříve realita nebo její reprezentace?¹⁰ Po důkladném zkoumání došel ke dvěma možným pojetím, jak je možné tento vztah vysvětlit, a nazval je metaforicky Ptolemaiovský a Koperníkovský přístup.

Ptolemaiovské pojetí předpokládá, že jako první existuje realita a následně až její reprezentace. Jde o reflexivní přístup, který tvrdí, že média zrcadlí skutečnost, avšak „podle tohoto pojetí jsou masová média cizím tělesem, do společnosti ‚nasazenou‘ a jí bytostně cizí technologií – mající potencial ovládat a kontrolovat jednotlivce a manipulovat s nimi,

⁷ GIDDENS, A.: Sociologie. 1999, s. 370.

⁸ GLASGOW UNIVERSITY MEDIA GROUP: More bad news, 1980. s. 3.

⁹ BERKOWITZ, D.: Social meaning of news, 1997. s. xi-xii.

¹⁰ SCHULZ, W.: Masová média a realita. ‚Ptolemaiovské‘ a ‚koperníkovské‘ pojetí, 2000. s 24-39.

*stejně jako se sociálními skupinami, a tak společnosti škodit“.*¹¹ Tato myšlenka dále vychází z předpokladu, že existuje vnější realita, která je zároveň předpokladem komunikace.

Koperníkovské pojetí, v němž Schulz navazuje na Petera L. Bergera a Thomase Luckmanna, tvrdí, že první je reprezentace, bez ní tedy žádná realita není.¹² Nestaví do protikladu média a společnost, ale chápe média jako pasivního zprostředkovatele skutečnosti, která existuje nezávisle na ni. Realita je výsledkem komunikace a média ji dávají význam, reprezentují ji. Tento přístup „[...] rozlišuje mezi ideálem a skutečností a bere v úvahu, že jedno se musí lišit od druhého. [...] předpokládá, že všichni, kdo měří skutečné chování médií podle standardů, vycházejí z jediné objektivní reality“.¹³

V rámci konstruktivistického pojetí této práce se ztotožňuji spíše s Koperníkovským přístupem. Televizní zpravodajství se totiž aktivně podílí na konstruování sociálního světa. Realita je výsledkem komunikace a stává se platnou ve chvíli, kdy ji takto interpretujeme. Tuto myšlenku definuje tzv. Thomasův teorém, který formuloval W. I. Thomas již v roce 1927. Tedy, že událost se stává reálnou, pokud ji tak lidé chápou. Pokud diváci zpravodajského pořadu věří, že událost, kterou sledují, existuje, je reálná i ve skutečnosti a stala se tak, jak ji redakční tým zpravodajského pořadu popsal.

V konstruktivistickém Koperníkovském pojetí vychází mediální realita ze dvou zdrojů¹⁴. Mezi první řadíme externí informace, které zahrnují události a podněty z vnějšího světa, jež jsou všem volně přístupné. Druhým zdrojem jsou interní informace, jedná se o schémata a pravidla vycházející z fungování mediálního systému. Oba tyto zdroje jsou ve vzájemné interakci. Ovšem v dnešní době nelze mediální realitu chápat odtrženě od té skutečné, protože „mediální sdělení vycházejí z mimomediální skutečnosti a k té také odkazují“.¹⁵ Jak dále Renáta Sedláková ukazuje, je možné tento postup chápat jako opakující se spirálu, protože tvůrci mediálních sdělení jsou zároveň jejich konzumenti, nejsou tedy z mediální reality odtrženi, ale jsou její součástí (Obr. 1).

¹¹ SCHULZ, W.: Masová média a realita. „Ptolemaiovské“ a „koperníkovské“ pojetí, 2000. s. 30.

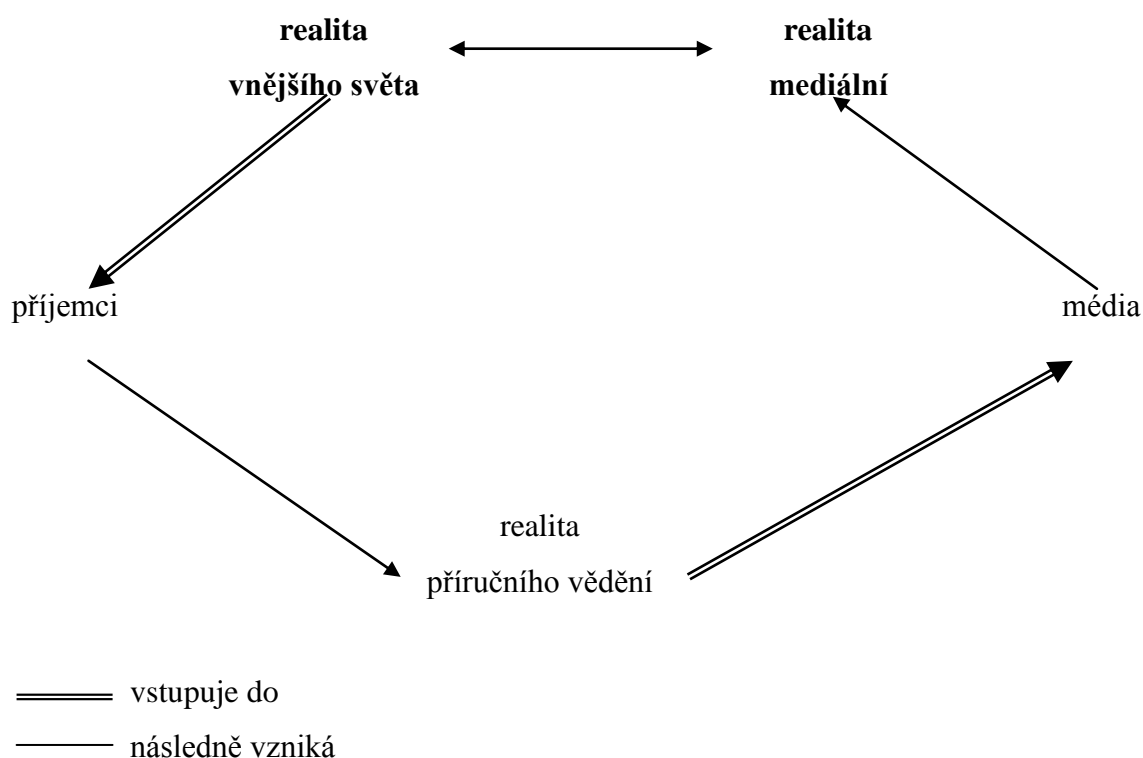
¹² Sociologové Petr L. Berger a Thomas Luckmann vydali v roce 1966 knihu *The Social Construction of Reality*, český překlad vyšel v roce 1999, jež se vymezuje proti esencialistickým a objektivistickým sociologickým teoriím o podstatě člověka. Poukázali v ní na to, že člověk je tvůrcem sociálního světa, který se mu však jeví jako objektivní. Tento dialektický vztah mezi člověkem a světem popsali Berger s Luckmannem ve třech složkách: externacionalizace, objektivizace a internalizace. Z této triády vycházející reciproční proces lze shrnout do následujícího tvrzení: „Společnost je výtvorem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvorem společnosti.“ Neustálým opakováním této činnosti vznikají vzorce, které dávají možnost vzniku institucí. Společnost zapomíná, že realitu, kterou považuje za nezpochybnitelnou, sama vytvořila a stává se součástí jejich dějin. Objektivní i subjektivní vnímání reality se tak vzájemně ovlivňují. BERGER, P. LUCKMANN, T.: Sociální konstrukce reality, 1999. s. 64.

¹³ SCHULZ, W.: Masová média a realita. „Ptolemaiovské“ a „koperníkovské“ pojetí, 2000. s. 35.

¹⁴ SEDLÁKOVÁ, R.: Mediální konstrukce reality – Reprezentace druhých, 2008. s. 149.

¹⁵ Tamtéž, s. 152.

Obr. 1 Modifikovaný model mediální reprezentace reality.¹⁶

Taktéž to znamená, že mediální realita se dále začleňuje do našeho vědění, protože jak jsem již výše uvedla, většinu poznatků o světě si vytváříme z informací z médií. Jedním z možných způsobů, jak získat informace o událostech, které se během dne staly, je právě sledování televizních zpravodajských pořadů.

Teorie mediální konstrukce reality vychází z předpokladu, že média realitu pouze věcně nepopisují, ale sama ji vytvářejí. „[...] Média se na konstruování sociální reality významnou měrou podílejí a jsou schopna definovat společensky platné významy a ovlivňovat publikum, ať už nastolováním témat, či ‚kultivováním‘ postojů ke skutečnosti.“¹⁷ Jelikož informace, které se objevují ve zpravodajství, vybírají, zpracovávají a následně prezentují novináři, je logické, že se tímto způsobem podílejí na vytváření mediální reality.

S touto problematikou souvisí pojmy gatekeeping a agenda-setting. Gatekeepers, takzvaní dveřníci, jsou lidé, jež filtrují zprávy, které se objeví ve zpravodajství. Z toho lze vyvodit, že tvorba zpravodajství vychází z představ jejich tvůrců, o čem by se mělo informovat, která zpráva je důležitá a zároveň pro konzumenta zajímavá. „Obecně platí,

¹⁶ SEDLÁKOVÁ, R.: Mediální konstrukce reality – Reprezentace druhých, 2008. s. 152.

¹⁷ JIRÁK, J. KÖPPOVÁ, B.: Média a společnost, 2007. s. 165.

že čím důležitější událost (případně i kontroverznější) je zpracována, tím aktivněji a pozorněji se na jejím zpracování podílejí i gatekeeperi, kteří jsou v hierarchii organizace výše postavení.¹⁸ Agenda-setting vychází z procesu gatekeepingu a jedná se o tzv. nastolování témat, o kterých se bude mluvit, respektive které se dostanou do vysílání a současně s tím souvisí i způsob prezentace události. „Obecně lze říci, že základní a četnými studii verifikovanou hypotézou teorie agenda-setting je schopnost masových médií nastolovat témata jak v agendě veřejnosti, tak v agendě politické.“¹⁹

Gay Tuchmanová²⁰ tvrdí, že pokud označíme zpravodajství za příběh, netvrdíme, že se jedná o fikci, jenom upozornujeme na to, že zpravodajství konstruuje realitu, a to podle svých vlastních pravidel. Nelze obecně tvrdit, že by zpravodajství neinformovalo o skutečných událostech, nicméně interpretace jednotlivých událostí je vždy zkreslena pohledem tvůrců zpravodajství. Novináři totiž danou skutečnost popisují svými očima a jejich pohled na realitu se může od skutečnosti lišit. „Zůstává mimo veškerou pochybnost, že zprávy nejsou nikdy pouhým popisem toho, co se daného dne či týdne skutečně stalo. Ve skutečnosti jde o složitou konstrukci, která má výrazný vliv na to, co je jejím obsahem.“²¹

Podle Tuchmanové²² se realita ve zpravodajství konstruuje pomocí mediálních rutin. Mezi ně patří personální obsazení události, předurčení události novinářem, prostorový a časový aspekt a časová typizace události. Prostorový a časový aspekt pokrývají tzv. zpravodajské sítě. Tuchmanová tvrdí, že vzhledem k omezeným možnostem soustředí novináři svou pozornost na určité instituce, místa a možnosti, kde je vyšší pravděpodobnost, že dojde k zásadním událostem, která pak zpracují. Zpravodajské sítě vycházejí z předpokladů, že se příjemci zpravodajských sdělení zajímají více o události v určitých oblastech, aktivity specifických organizací a o určitá témata. Nejdůležitější je podle ní geografická teritorialita. V praxi to znamená, že novináři pokrývají události, jež se odehrávají v zemích okolo nás, pak zejména také v USA a Rusku. V těchto zemích má Česká televize také své zvláštní zpravodaje. Události, které se odehrávají ve specifických organizacích, mají podle Tuchmanové rovněž přiděleny své zvláštní zpravodaje. Tedy, že redaktoři zpravodajství pokrývají události z Poslanecké sněmovny, jednání vlády apod. U událostí, které se stanou na místech, které zajišťují novináři v rámci zpravodajských sítí, je tím pádem větší pravděpodobnost, že se dostanou do vysílání.

¹⁸ TRAMPOTA, T.: Zpravodajství, 2006. s. 45-46.

¹⁹ ŠKODOVÁ, M.: Agenda-setting: teoretické přístupy, 2008. s. 12.

²⁰ TUCHMANOVÁ, G.: „Telling Stories“, 1997. s. 8.

²¹ TUCHMANOVÁ, G.: Making News. A Study in the Construction of Reality, 1978. s. 2.

²² Tamtéž, s. 13-31.

Touto selekcí tedy tvůrci zpravodajských pořadů (nejen) konstruují realitu, jelikož nemohou zachytit a obsáhnout všechny události, jež se na celém světě stanou. Jen velmi malou část informací máme získaných pomocí vlastních zkušeností nebo zážitků, větší část získáváme z médií, tedy i z televizního zpravodajství. Z toho je možné vyvodit, že jak zpravodajství, tak samotná média všeobecně, nemohou být objektivní, přestože se o to alespoň částečně snaží pomocí různých postupů. Mezi ně například patří názory odborníků na danou událost, výpovědi očitých svědků apod.

V rámci těchto východisek je nutné během analýzy brát na zřetel, že zpravodajský pořad Události je vytvářen prostřednictvím mediálních rutin. Výběr témat a jejich zpracování je ovlivněno dobou a obecně platnými společenskými normami a současně i tím, že se jedná o vysílání veřejnoprávní televize.

2.2 Televizní zpravodajství

Televizní zpravodajství podle Lokšíka „patří k základním stavebním kamenům programového vysílacího schématu, protože je jedním z mála živě vysílaných pořadů s neměnným umístěním a pevně stanoveným začátkem a koncem v časové ose programu. Jeho význam potvrzuje i skutečnost, že televizní stanice zpravidla zařazují hlavní zpravodajské relace na úvod nejsledovanějších bloků večerních pořadů (tzv. prime time)“.²³ Tato definice zcela vystihuje základní charakteristiku televizního zpravodajství. Na většině televizních kanálů je hlavní zpravodajská relace nejsledovanějším zpravodajským pořadem a její vysílání je umístěno do hlavního sledovacího času. Hlavní zpravodajské relace se zabývají událostmi, které se staly během celého dne nejen v České republice, ale i v zahraničí.²⁴

Dále Lokšík uvádí, že délka těchto relací se průměrně pohybuje mezi 15 až 30 minutami a obsahuje 10 až 18 příspěvků.²⁵ Podstatným charakteristickým prvkem je audiovizuální složka, tedy že divák informace o událostech nejen slyší, ale i vidí. Podle Lokšíka to pro tvůrce televizního zpravodajství znamená, že musí již při vytváření zpráv myslet a vyprávět v obrazech.

Podle Petera Dahlgrena se kvůli vizuální složce často setkáváme s všeobecnou představou televizního zpravodajství jako o „oknu do světa“.²⁶ Dále uvádí, že je chyba myslet si, že to, co vidíme na obrazovce, je podstata zaznamenaných událostí. Protože to, co vidíme,

²³ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 79.

²⁴ Tvůrci pořadu Události jej charakterizují jako souhrn nejdůležitějších událostí dne v ČR i ve světě.

²⁵ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 73-80.

²⁶ DAHLGREN, P.: TV News as Cultural Discourse, 1985. s. 82-83.

je jen pouhý vizuální záznam události. K vizuální složce se přidává jen velmi málo dalších informací, jako je například prostředí, kde se daná událost odehrává. Vizuální prvek v televizním zpravodajství slouží k potvrzení textu, že se daná událost stala opravdu tak, jak je o ní informováno.

Výrazové a vyjadřovací prostředky je možné metodologicky rozdělit na dvě samostatné složky, a to složku obrazovou a složku zvukovou.

Do obrazové složky můžeme zařadit všechny druhy obrazového záznamu, například fotografie, film, video, digitální formy obrazového signálu, přímý přenos, ale i různé počítačové grafiky, trikové efekty, animace nevyjímaje, a také dekorace a psaný text v nejrůznějších podobách. Nejpodstatnější z těchto vizuálních složek je záběr kamery. *„Záběr tvoří základní stavební jednotku obrazu a je nositelem jeho obsahového významu.“*²⁷ Podle vzdálenosti kamery od objektu rozlišujeme tři druhy záběru. Podle Lokšíka²⁸ se jedná o tzv. záběrovou triádu, kterou tvoří celek, polocelek a detail. Kombinováním těchto záběrů dochází k vizualizaci zprávy pro potřeby televizního zpravodajství tak, aby vyjadřovala obsah sdělení. Záběr celku se využívá především k informování diváka o lokalitě, kde se událost stala. *„Seznamují diváky s prostředím, podávají přehled o rozmístění a situaci protagonistů, lokalizují místo a částečně i dobu události /noc, den, léto, zima/ a odpovídají na otázku, kde událost probíhá.“*²⁹ Proto je často zařazován na začátek a konec zpravodajského příspěvku. Polocelek, nebo polodetailní záběr slouží ke snímání osob či objektů, které mají ve zpravodajském příspěvku hlavní úlohu. *„Identifikují hlavní subjekty události, konkretizují vztahy mezi nimi a soustřeďují se na jejich akci.“*³⁰ Je vhodný zejména pro záběry v pohybu. Detailní záběr slouží ke snímání hlavních aktérů události, aniž by byl obraz rušen jinými prvky. *„Dokumentují, jak k něčemu došlo a proč se to stalo. V detailech se natáčí většina synchronních výpovědí a rozhovorů. Mají silný emocionální a dramatizační účinek.“*³¹ Všechny záběry pořizuje kameraman, který by však měl spolupracovat s moderátory či redaktorem daného příspěvku, aby nedošlo k narušení shody mezi auditivní a vizuální složkou.

Zvuková složka je v televizním zpravodajství samozřejmě tvořena zejména mluveným slovem, a to jak čteným textem ve formě komentáře, tak také monologem nebo dialogem v rozhovoru a dalšími zvuky z reálného prostředí. Opomenuta nesmí být také hudební část

²⁷ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 74.

²⁸ Tamtéž, s. 75.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

zvukové složky, která tvoří zejména hudební znělku pořadu, ale také předěly mezi jednotlivými segmenty zpravodajského pořadu.

Televizní zpravodajství, vzhledem ke svému časovému omezení, musí klást důraz na propracování celého pořadu a jednotlivé příspěvky koncipovat tak, aby jim divák porozuměl a zároveň byly věrohodné. „*Výsledný text, v naprosté většině případů v podobě komplexního komunikátu, musí kvůli nemožnosti kontextualizace a zpřesnění pracovat s mnoha implicitními významovými strukturami.*“³² Televizní zpravodajství tedy využívá schematického postupu, v podobě struktury, aby divákovi zpřehlednilo interpretaci jednotlivých událostí a současně tyto události sjednotilo. V dalších podkapitolách se budu věnovat struktuře televizního zpravodajství a jejím jednotlivým segmentům podrobněji.

2.3 Zpravodajství jako diskurs

V této práci vycházím z představy, že zpravodajství není zrcadlem skutečnosti, ale částečně ji samo vytváří. Nelze však konstatovat, že tak koná uměle, naopak je součástí společnosti. Hartley definoval zpravodajství jako „*sociální instituci a kulturní diskurs, který existuje a dává smysl pouze ve vztahu k dalším institucím a diskursům probíhajícím ve stejnou dobu. Není možné je chápat odděleně a osoby, které jsou zapojené do tvorby zpravodajství, musí přizpůsobit svou činnost tak, aby zapadala do komplexní sociální sítě. Mnoho z těchto dalších institucí sleduje své cíle, které se liší a často jsou k tvůrcům zpráv nepřátelské. Stát, zákon, jejich konkurence, diváci, a (v neposlední řadě) lidé, o jejichž činnosti referují, to všechno omezuje možnosti novinářů a provozovatelů televizního vysílání.*“³³ Podobným způsobem charakterizoval zpravodajství také Allan Bell. „*Média jsou důležitou sociální institucí. Jsou klíčovými představiteli kultury, politiky a sociálního života, tvarují a odrážejí to, jak jsou formovány a vyjádřeny. Mediální diskurs je důležitý jak proto, že prozrazuje o společnosti, tak proto, že sám přispívá k jejímu charakteru.*“³⁴ Bell se však v analýze zpravodajského diskursu zabývá zejména lingvistickou stránkou. Tvrdí totiž, že zpravodajství je hlavním registrem jazyka a bez důkladné lingvistické analýzy není možné poznat, co je uloženo v hloubkové struktuře textu. Přestože je televizní zpravodajství tvořeno audiovizuální složkou, lze jeho metodu po transkripci mluveného slova aplikovat. Bell vytvořil návod, jakým způsobem analyzovat a interpretovat diskursivní strukturu ve zpravodajském příběhu.

³² LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 191.

³³ HARTLEY, J.: Understanding news, 1982. s. 8-9.

³⁴ BELL, A. GARRET, P.: Approaches to Media Discourse, 1998. s. 64-65.

Podobně způsobem se zpravodajstvím zabýval také Teun A. van Dijk.³⁵ Stejně jako Bell vypracoval postup, jak samotný text analyzovat, jeho kritická diskursivní analýza je však zaměřena především na koncept ideologie. Protože ale v této práci budu zjišťovat proměny v televizním zpravodajství jako celku, nelze využít ani jednoho z předkládaných postupů. Oba se totiž zaměřují na jednotlivé zpravodajské příspěvky a zkoumají jejich text, nevšímají si dalších aspektů zpravodajského pořadu, jako je například znělka a studio.

Podle Dahlgrena je „*produktivnějším východiskem pro zkoumání fenoménu televizního zpravodajství pozastavení soustředění se pouze na faktické informace*“.³⁶ Pro naplnění cíle této diplomové práce tedy zvolím strukturální diskursivní analýzu, která v principu využívá postup zakotvené teorie.³⁷ „*Cílem konceptu strukturální diskursivní analýzy je naznačení způsobu a možnosti zkoumání základních „stabilních“ jednotek diskursu TV zpravodajství. Koncept strukturální diskursivní analýzy je tak v podstatě analytickým „komplementem“ již běžně užívaných postupů napříč celým spektrem analýz, spadajících do rámce diskursivní analýzy.*“³⁸

Chápání zpravodajství jako specifického typu kulturního diskursu podle Marka Lapčíka „*umožňuje zohlednit většinu aktivit vztahených k produkci/recepti jednotlivých výpovědí, včetně všech faktorů a podmínek, které jeho produkci ovlivňují. Umožňuje také analyzovat diskurs zpravodajství nikoliv jen v rovině tematické (což je obvyklejší), ale i v rovině strukturálních a institucionálních charakteristik a determinant, stejně jako zkoumat vztah diskursu zpravodajství k dalším typům diskursů. [...] Vnímání TV zpravodajství jako určitého typu diskursu tedy má větší potenciál – nabízí možnosti hledání institucionálních, sociálních a kulturních mechanismů, které se podílejí na jeho produkci (způsoby tvorby a organizace výpovědí, v něm obsažených) i percepce a interpretaci (způsoby, jakými je zpravodajství vnímáno, interpretováno a zejména – kterými se podílí na konstruování našich vizí reality a způsoby, jakými ovlivňuje naši každodenní praxi)*“.³⁹

Jelikož je cílem této práce zachytit proměny televizního zpravodajství jako celku a nezaměřuje se pouze na jeho část, je chápání zpravodajství jako specifického typu diskursu na místě. Cílem je totiž popsání struktury pořadu a zaznamenání prvků, které se na jeho tvorbě podílejí. A jen tak je možné zachytit všechny prvky televizního zpravodajského pořadu Události v kontextu. Nelze totiž opomenout, že závěry této práce nebudou obecně platné pro

³⁵ DIJK, T. A.: Approaches to Media Discourse, 1998. s. 21-63.

³⁶ DAHLGREN, P.: TV News as Cultural Discourse, 1985. s. 84.

³⁷ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 197.

³⁸ LAPČÍK, M.: Analýza TV zpravodajství jako specifického typu kulturního diskursu, 2008. s. 99.

³⁹ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontrury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 195.

televizní zpravodajství jako takové, ale pouze pro pořad Události veřejnoprávní České televize.

2.3.1 Diskursivní strategie

Vzhledem ke skutečnosti, že je v této diplomové práci na televizní zpravodajství nahlíženo jako na specifický typ diskursu, je potřebné jednotlivé prvky televizního zpravodajství, které nesou význam a plní dané funkce, doplnit o diskursivní strategie. „*Diskursivní strategie jsou struktury nebo postupy výstavby výpovědi diskursu zpravodajství, které jsou manifestovány prostřednictvím výběru specifického způsobu prezentace (interpretace události).*“⁴⁰ Dále Lapčík uvádí, že lze diskursivní strategie rozdělit do dvou skupin podle toho, zda se vztahují k diskursu jako celku, nebo jen k samostatným částem. Jsou to buď atributivní, nebo distributivní strategie. Atributivní strategie se vážou především k televiznímu zpravodajství jako celku a vytvářejí jeho základní charakteristiky. „*Hlavní funkcí atributivních strategií je konstruování specifického prostředí diskursu zpravodajství, tedy jeho základních charakteristik – implikace jeho legitimacy nebo jiné specifické charakteristiky. V důsledku se však jejich efekt projevuje sekundárně i v rovině interpretace jednotlivých zpravodajských příspěvků.*“⁴¹ Distributivní strategie slouží zejména ke konstruování preferované interpretace dané zprávy jako samostatné části televizního zpravodajského pořadu. „*Prostřednictvím distributivních strategií je implikována nebo zvýrazněna preferovaná interpretace, její legitimita a relevance v úrovni interpretace konkrétní události. Potenciál těchto DS je tedy vtažen k jednotlivým zprávám o událostech daného dne a tyto postupy konstruují nebo posilují sémantickou dimenzi zprávy.*“⁴²

V rámci této diplomové práce budu vycházet z diskursivních strategií, které ve své práci vymezil Lapčík. Jedná se o strategie legitimizace, identifikace, introducing, autentizace, dramatizace a entertainizace. V následujících podkapitolách tyto prvky přesněji charakterizují. Nelze však zjednodušeně konstatovat, že každý jednotlivý prvek podporuje pouze jednu strategii, protože některé prvky naplňují i více strategií najednou.

2.3.1.1 Legitimizace

Tato diskursivní strategie naplňuje funkci zvýšení důvěryhodnosti zpravodajského pořadu. Strategie legitimizace se vztahuje jak ke zpravodajství jako celku, tak k jednotlivým

⁴⁰ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 206.

⁴¹ Tamtéž, s. 207.

⁴² Tamtéž, s. 207.

zpravodajským příspěvkům. Redakční tým zpravodajského pořadu legitimizací podporují jeho důvěryhodnost u diváků, a to jak na úrovni jednotlivých zpravodajských příspěvků, tak v rámci celého pořadu jako komplexního celku. Jsou-li věrohodné jednotlivé zpravodajské příspěvky, zvyšuje se i věrohodnost celého pořadu. Stejně tak i kredibilita celé zpravodajské relace ovlivňuje kredibilitu každého příspěvku. Tento postup je utvářen pomocí shody mezi auditivní a vizuální složkou. To znamená, že to, co divák slyší, potvrzuje i obrazový záznam a naopak. Takováto výpověď se nazývá synchronní. Pokud dojde k narušení vazby mezi obrazem a zvukem, dochází ke ztrátě důvěryhodnosti a zároveň se příspěvek či moderátorský vstup stává nesrozumitelným a divák může pochybovat o jeho pravdivosti. Přesto může i asynchronní výpověď podporovat strategii legitimizace.⁴³

Současně se strategie legitimizace utváří pomocí plnění obecně očekávaných požadavků, které divák od toho typu pořadu předpokládá. Jedná se například o aktuálnost, objektivitu, pravdivost, komplexnost, vyváženost atd. Divák od zpravodajské relace očekává, že bude informovat o nejaktuálnějších událostech, které se staly doma i ve světě, a že tyto informace budou ověřeny z více zdrojů. Vliv na vnímání důvěryhodnosti relace má i způsob prezentace kanálu, na kterém je zpravodajský pořad vysílán.

2.3.1.2 Identifikace

Strategie identifikace vychází z vytváření představy o vztahu mezi divákem a tvůrci zpravodajského pořadu. Pomocí konstruování tohoto imaginárního vztahu má divák získat pocit, že jej redakce zpravodajství zastupuje. Vzniká tak koncept „kooptivního my“. Divák se identifikuje se zpravodajským týmem, díky čemuž opět dochází k posílení funkce preferované interpretace u daného příspěvku. Pokud se divák ztotožní s redakčním týmem, ztotožní se i se způsobem, jakým je daná událost zpracována a předložena. *„Prostřednictvím strategie identifikace je vytvářena základní interpretační úroveň zpravodajského diskursu – interpretační rámec („úhel pohledu na danou událost“).*“⁴⁴ K podpoření strategie identifikace se využívají dva postupy. První je koncept imaginárního vztahu, kde se stírají rozdíly mezi divákem a redakcí a dochází ke ztotožnění. Druhý postup využívá vymezení se proti jiné skupině. Diváci a tvůrci zpravodajského pořadu stojí spolu proti jiné skupině a ohraničují se proti ní.

⁴³ Například při telefonním hovoru je zvuková část realizovaná výpovědí zúčastněné osoby, ale vizuální složka je tvořena grafickou koláží, kde je pouze fotografie dané osoby. V takovém případě nedochází k úplnému rozporu mezi obrazem a zvukem a asynchronní výpověď tedy může podporovat strategii legitimizace.

⁴⁴ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 207.

2.3.1.3 Introducing

Tato strategie se využívá ve studiové části zpravodajského příspěvku. Pomocí výběru informací, které danou zprávu přiblíží divákovi před samotnou reportáží, dostává divák rámec k následné preferované interpretaci. Již ve studiové části se od moderátorů dozví informace, které jsou výběrem redakce zpravodajského pořadu považovány za nejpodstatnější, a divák tak získá jakýsi návod k tomu, které informace má sám považovat za nejdůležitější a jak má vnímat následující rozšiřující informace v kontextu. Strategie introducingu je realizována ve studiu během prezentace dané události moderátory před samotným reportážním příspěvkem. Je tedy podporována jak stylem moderování, tak i vzhledem studia. Introducing současně vytváří prostor k využití dalších diskursivních strategií.

2.3.1.4 Autentizace

Pomocí diskursivní strategie autentizace se charakterizuje vztah mezi danou událostí a její následnou interpretací. Naplňuje funkci preferované interpretace tím, že evokuje v divákovi pocit, že událost je možné interpretovat pouze takovýmto způsobem a vylučuje jiné varianty. *„Funkcí těchto postupů/prvků má být implikace, že právě předkládaná interpretace je jediná možná, protože je konsekvencí ‚objektivních‘ charakteristik události (referujících prezentovanému aktu a tedy odvoditelných z prezentovaných informací).“⁴⁵* Současně autentizace posiluje pocit, že danou skutečnost odráží, ne interpretuje. Jednotlivé události se pak stávají autentickými, a to zejména prostřednictvím audiovizuální složky, která je pro televizní zpravodajství charakteristická. Podobně jako u strategie legitimizace i zde obrazový záznam potvrzuje zvukovou složku prezentované události. Původnost informací je například podporována živými vstupy z místa události.

2.3.1.5 Kontextualizace

Cílem této diskursivní strategie je zasazení dané události do určitého rámce a kontextu, které budou opět zvyšovat pravděpodobnost, že událost bude interpretována tak, jak si přeje tvůrce televizní zpravodajské relace. Většinou je používána v samotném zpravodajském příspěvku, kde rozvíjí základní informace, které divák získal již ve studiové části při prezentaci příspěvku moderátory. Kontextualizace tedy souvisí s introducingem, protože posiluje jeho funkci tím, že dává jednotlivé události do širších souvislostí. Zároveň se

⁴⁵ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 208.

vztahuje i k vnímání jednotlivých příspěvků ve zpravodajském pořadu jako celku. Strategie kontextualizace je realizovaná zejména auditivní složkou televizního zpravodajství.

2.3.1.6 Dramatizace

Funkcí této strategie je udělat danou událost poutavější a zajímavější pro diváka. Vychází z předpokladu, že pro diváka je mnohem atraktivnější zpráva, která je zkonstruovaná dramaticky a s negativními konotacemi, než neutrální zpráva, která je prezentována bez této dramatizace. Cílem strategie je zvýšit sledovanost zpravodajského pořadu prostřednictvím většího počtu dramatických událostí s negativním vyzněním.

2.3.1.7 Entertainizace

Tato diskursivní strategie se používá podobným způsobem jako strategie dramatizace. Slouží k zvýšení sledovanosti zpravodajské relace prostřednictvím vložení zábavných prvků v prezentaci události. Zpravodajský příspěvek je konstruován tak, aby byl pro diváka atraktivnější a poutavější a využívá k tomu prvků z jiných žánrů, nebo je do zpravodajské relace zařazena událost, která je například z oblasti kultury. Takovýmto způsobem zpracovaný zpravodajský příspěvek bývá zpravidla zařazován až na závěr zpravodajského pořadu.

2.3.2 Struktura televizního zpravodajství

„Jedním z prvků, který komplikované procesy produkce i „konzumace“ TV zpravodajství usnadňuje a ztransparentňuje a činí do značné míry automatickými, jsou určité „makrostrukturní“ prvky/postupy/charakteristiky TV zpravodajství, které na rozdíl od každodenně se měnících obsahů (informací vázaných na jednotlivé události) zůstávají stabilní.“⁴⁶

Televizní zpravodajství má své strukturní náležitosti, v rámci kterých je pořad formován. Tyto části jsou relativně standardizovány, aby došlo k jasné identifikaci typu pořadu, současně usnadňují samotnou výrobu pořadu a rovněž mají sloužit i k jednodušší orientaci diváka během vysílání pořadu. V následujících podkapitolách tyto segmenty vymezím pro další potřeby této práce. Termín segment je užit záměrně a vychází z Lapčíkovy definice. Televizní zpravodajství klasifikoval na dvě části – segmenty zpravodajství a bloky. Podle Lapčíka *„segmenty zpravodajství tvoří „nosnou“ strukturu pořadu a mají relativně standardizovanou podobu, funkci a umístění – tvoří jeden ze základních prvků identifikující*

⁴⁶ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 194.

typ pořadu a způsob, kterým je „vhodné“ vnímat obsažená sdělení. Patří mezi ně například znělka, předěly, headlines, top story, apod.“.⁴⁷ Michal Bočák ve své dizertační práci identifikoval a klasifikoval jednotlivé segmenty. Strukturu televizního zpravodajství rozdělil do šesti částí: znělka, headline, vstupy moderátorů nesouvisející přímo s konkrétními zprávami, bloky domácích a zahraničních zpráv, oddychový předěl a sebepropagační materiály.⁴⁸ Tuto strukturu doplnil schématem (Obr. 2).

Obr. 2 Kompozice zpravodajské relace.

Struktura pořadu tvoří tedy jakousi osnovu, v jejímž rámci se objevují jednotlivé prvky, které budou popsány dále. Pro rozdělení struktury budu pracovat s termíny, které Bočák uvedl ve své disertační práci.

2.3.2.1 Znělka

Součástí každého pořadu je znělka, která dá divákovi jasně zvukově i graficky najevo, že se jedná o ten konkrétní pořad. Nejinak je tomu i u televizního zpravodajství. Znělka trvá krátce, proto bývá její vážnost a důležitost často opomíjena, ale je s pořadem pevně spjata. Podle Šoltysa je znělka televizního zpravodajství „*krátký komplexní komunikát, tj. komunikát, který je definován dvěma a více sémiotickými kódy, jež podléhají principu harmonie, dominance a substituce kódů. Její ilokuční funkci je signalizovat a identifikovat hlavní televizní zpravodajství, upoutat pozornost příjemců a sdělit hlavní charakteristické rysy zpravodajské relace*“.⁴⁹ Do této obecné definice je možno zařadit i headlines, ale pro potřeby této práce je výše uvedená definice dostačující.

⁴⁷ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 204.

⁴⁸ BOČÁK, M.: Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 86-87.

⁴⁹ ŠOLTYS, O.: Melounizace a bublinizace znělek uvádějících televizní zpravodajství, 2008. s. 114.

Bočák ve své práci rozlišuje tři druhy hudebních prvků ve zpravodajství. Úvodní znělka začíná televizí zpravodajský pořad a její funkcí je identifikace pořadu. „[...] musí být okamžitě rozpoznatelné, mají taky naznačit obsahovo-formální povahu relace.“⁵⁰ Druhým prvkem jsou předěly, které jsou co do doby trvání nejkratší, a jejich účelem je oddělení jednotlivých segmentů ve struktuře pořadu. Třetí prvek tvoří závěrečná znělka, která ohlašuje konec pořadu a trvá kratší dobu než znělka úvodní. „Diváci v očekávání obsahu relace vydrží delší džingl a na příchodu k televizoru musí mít čas; po skončení relace je třeba rychle navázat další, aby diváci neodcházel od televizních přijímačů či nepřepínali na jiný program.“⁵¹

Znělkou se také ve svém rozboru zpravodajství zabýval Peter Larsen.⁵² Ve své studii uvádí, že všechny veřejnoprávní televize používají stejný vzorec. Na obrazovce se ukáže název stanice, název zpravodajského pořadu a hodiny za zvuku znělky. Grafika často obsahuje symboliku barev národní vlajky a schéma Zeměkoule. Části znělky se také objevují v průběhu samotného pořadu jako předěly. Jde o krátké sekvence, které plní zejména funkci oddělení jednotlivých zpravodajských bloků. V analytické části budu zjišťovat, zda je toto tvrzení platné i pro znělku televizního zpravodajství České televize.

2.3.2.2 Headlines

Dalším prvkem ve struktuře televizního zpravodajství jsou tzv. headlines, které v překladu znamenají titulky nebo nadpisy. Jinými slovy se jedná o upoutávku na zpravodajské příspěvky, o nichž bude relace informovat (v této práci jsou termíny headlines a upoutávka užívány synonymně). Bývají čteny moderátorem a doplněny obrazovým záznamem. Lokšík definuje headlines jako „*dynamický přehled tří až pěti hlavních zpráv v úvodu (někdy ale také uprostřed nebo na konci) zpravodajské relace, který má diváka okamžitě zaujmout a upoutat*“.⁵³ Zprávy, jež se dostanou mezi headlines, mají větší důležitost než ostatní, avšak tuto důležitost určují tvůrci zpravodajských relací, a proto se headlines jednotlivých televizních stanic mohou a často také liší. Ovšem to, že se zpráva stane součástí headlines, nutně neznámá, že bude dále takto prezentována ve zpravodajském bloku. Často totiž dochází k tomu, že jsou zprávy uveřejněné v headlines rozmístěny během celého

⁵⁰ BOČÁK, M.: Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 88.

⁵¹ Tamtéž, s. 88.

⁵² LARSEN, P.: „More than just images: the whole pictures“, 1992. s. 127.

⁵³ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 83.

zpravodajského bloku. Podle Lapčíka se jedná o motivační prvek, který nabádá diváka, aby zůstal u daného pořadu až do jeho závěru.⁵⁴

Během zpravodajské relace se mohou objevit headlines dvakrát, a to v půlce pořadu, kde plní funkci upoutávky na druhý zpravodajský blok. Mimo jiné se taky pomocí headlines zvyšuje předpoklad, že si divák danou zprávu zapamatuje. Zpráva zařazená mezi headlines se totiž objevuje ve zpravodajské relaci dvakrát, je zařazena na začátek zpravodajství a je jí připsána větší důležitost, než jiným zprávám. Podle Lapčíka je možno headlines charakterizovat jako „*přehled vybraných událostí, které jsou v další části znovu dvakrát prezentovány – jak v úrovni studiové části zprávy (moderátorem), tak formou samotné reportáže. To znamená, že některé informace o vybraných událostech se v rámci zpravodajství objeví třikrát!*“.⁵⁵ Headlines jsou tedy neopomenutelným segmentem a nedílnou součástí struktury televizního zpravodajství.

Pomocí své funkce upoutat diváka a motivovat jej ke zhlédnutí pořadu naplňují headlines cíle diskursivních strategií dramatizace a entertainizace.

2.3.2.3 Zpravodajský blok

Neopomenutelnou částí struktury televizního zpravodajského pořadu je také zpravodajský blok. V relaci jich bývá zpravidla více a jsou odděleny pomocí zvukových předělů, popřípadě headlines. Zpravodajský blok obsahuje soubor jednotlivých reportáží, které jsou řazeny tvůrci pořadu podle toho, jakou mají podle jejich názoru důležitost. Současně tyto bloky slouží, podobně jako ostatní segmenty struktury pořadu, pro jednodušší orientaci diváka mezi jednotlivými příspěvky. Samy mezi sebou mohou mít, ale nemusí, obsahový a formální vztah. Bočák ve své disertační práci uvádí, že „*televize seskupuje zprávy do bloků na základě kategorie jejich původu: ve zpravodajství se tedy setkáváme s bloky domácími a zahraničními!*“.⁵⁶ Dále tvrdí, že častěji jsou do televizního zpravodajského bloku zařazovány zprávy z domácího prostředí, protože o ně mají diváci větší zájem a zároveň je pro redaktory jednodušší takovéto události zpracovat. Více zpravodajů pokrývá události doma než v zahraničí.⁵⁷ „*Bloky však nemají pouze funkci segmentace zpravodajství do menších celků a jejich hierarchizace, ale podílejí se i na sémantické dimenzi zpráv do nich zařazených. Tímto není myšleno pouze relativně funkční členění na bloky domácího, zahraničního,*

⁵⁴ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 204

⁵⁵ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 204.

⁵⁶ BOČÁK, M.: Štruktúra televizného spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 94.

⁵⁷ Tato skutečnost souvisí se zpravodajskými sítěmi, o kterých jsem se zmiňovala v teoretické části.

sportovního, apod. zpravodajství, ale samotná ‚linearita‘ zpravodajského diskurzu. Každá zpráva je mnohem více sémanticky provázaná především se zprávami bezprostředně před ní (případně po ní) prezentovanými (tedy zařazenými v rámci téhož bloku).“⁵⁸ Příspěvky mezi sebou tedy tematicky souviset nemusejí, ale jejich vyznění ovlivňuje příspěvek následující.

2.3.2.4 Rychlý zpravodajský přehled

Součástí zpravodajského bloku bývá i segment, který jsem po potřeby této práce pojmenovala termínem rychlý zpravodajský přehled. Jedná se o krátkou prezentaci událostí, které však nejsou zpracovány do reportážních příspěvků, ale pouze formou čteného komentáře moderátory ve studiu a doplněny krátkým obrazovým materiálem. Je oddělen pomocí zvukového předělu a grafického prvku. Zpravidla se zabývá událostmi, které nejsou podle tvůrců pořadu natolik zajímavé, aby jim byla věnována delší reportáž. Často se jedná o zprávy ze zahraničí.

2.3.2.5 Top story

Jedná se o nejdůležitější událost, která se toho dne stala. Je možné ji také nazvat zprávou dne, ale v této práci bude používán anglický název top story. Zpravidla bývá zařazena na začátek zpravodajského bloku, je nejdelší a její důležitost tvůrci pořadu zdůrazňují také vložením do úvodní upoutávky. Často bývá také doplněna dalším rozšiřujícím příspěvkem. Podle Lapčíka *„obecně platí, že tato zpráva je v rámci úvodních headlines zařazena na prvním místě a její specifikace následuje hned po headlines. Od ostatních zpráv zařazených do hlavního zpravodajského bloku se liší především formou prezentace – obvykle představuje nejrozsáhlejší a nejstrukturovanější zprávu, což posiluje dojem její ‚důležitosti‘“*.⁵⁹ S tvrzením, že top story bývá rozvíjena hned po úvodní upoutávce, však nesouhlasí Bočák.⁶⁰ V rámci svého zkoumání došel k závěru, že první zpráva z headlines nebývá vždy prezentována jako první na počátku prvního zpravodajského bloku, ale je spíše rozmístěna různě v rámci celého vysílání. Významnost zpravodajského příspěvku podle něj určují tři podmínky. Zařazení příspěvku do headlines, zařazení příspěvku v časové blízkosti na počátek samotného zpravodajského bloku a nadprůměrná stopáž příspěvku. Téma top story může přesahovat i do vysílání pořadu v dalších dnech, pokud se jedná o dlouhodobější a závažnější událost.

⁵⁸ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 205.

⁵⁹ Tamtéž, s. 210.

⁶⁰ BOČÁK, M.: Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 92.

2.3.3 Diskursivní prvky jako forma prezentace

Diskurs zpravodajství však není tvořen pouze jeho strukturou, ale také prvky, které jsou součástí formy prezentace. Tyto formy je možno rozdělit podle toho, kde se realizují, na dvě části, a to na studiovou část a na část reportážní. Dále lze tyto prvky podle souvislosti s jejich využitím rozlišit na konstitutivní a suportivní diskursivní prvky.⁶¹ Prvky konstitutivní jsou pro realizaci zpravodajského diskursu nepostradatelné. „Tyto prvky konstruuji základní atributy diskursu zpravodajství jako takového a jejich analýza spočívá v rozboru užitých charakteristických prvků a postupů. Ve studiové části je to například styl moderování, vzhled studia apod.“⁶² Suportivní diskursivní prvky „představují alternativní způsoby konstruování preferované interpretace. Jejich analýza nespočívá pouze v rozporu postupů, jimiž konstruuji preferovanou interpretaci, ale také v úrovni funkce, kterou ve vztahu k diskursivním strategiím zastávají, proporcionalitu jejich užití, konstruování základních charakteristik diskursu zpravodajství jako takového apod. Patří mezi ně jednotlivé formy prezentace.“⁶³ V následujících podkapitolách vymezím některé z nich.

2.3.3.1 Studio

Nedílnou součástí televizního zpravodajství je jeho vizuální složka, která je z velké části tvořena studiem. Jak uvádí Martin Foret „*roli televize v dnešní společnosti jistě netřeba zdůrazňovat, nicméně signifikantní je, že i v takto dominantně vizuálním médiu můžeme vysledovat posilování vizuality. (V hlavní zpravodajské relaci tak již nesledujeme nehybného předčítače zpráv jako před lety, nýbrž sledujeme spektakulární potýkání se „mluvících hlav“ s obří obrazovou plochou za jejich zády. I zde tedy obraz posílil, vizuální zbytnělo.)*“⁶⁴ Studiová část graficky koresponduje se znělkou pořadu a vytváří tak jeho celistvost. Tyto vizuální prvky podle Bočáka slouží k identifikaci, rámcování a členění relace.⁶⁵ Tímto se vzhled studia podílí na naplňování strategií legitimizace a současně i autentizace.

Důležitým prvkem je také způsob záběru ve studiu. Podle Lokšíka se „*princip vizuální continuity, obecně platný pro audiovizuální sdělování, se v konstrukci televizního zpravodajského příspěvku uplatňuje prostřednictvím sekvence tří záběrů [...]*“⁶⁶ Tento způsob záběru se však používá nejen ve zpravodajském příspěvku, ale i ve studiu, kde

⁶¹ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejího využití, 2008. s. 205.

⁶² Tamtéž, s. 205-206.

⁶³ Tamtéž, s. 206.

⁶⁴ FORET, M.: O interpretaci vizuálního textu, 2008. s. 36.

⁶⁵ BOČÁK, M.: Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 64.

⁶⁶ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 75.

moderátoři příspěvek uvádějí. Záběr celku slouží k informování diváka, kde událost probíhá. Polocelek, nebo polodetailní záběr se používá při prezentaci jednotlivých příspěvků. Studio je tedy místo, kde moderátoři diváka informují o události, která bude následně zpracována ve zpravodajském příspěvku, čímž jsou naplňovány cíle strategie introducingu.

2.3.3.2 Styl moderování

Podstatnou součástí televizního zpravodajského pořadu jsou moderátoři, kteří jsou „tváří“ dané relace. Jak Ann Dunnová uvádí ve své studii „*ve studiu najdeme jednoho nebo více formálně oblečených moderátorů, kteří obvykle sedí za deskou pracovního stolu se zřetelně seriózním, ale nikoli nepřátelským výrazem v tváři. Přítomnost dvou moderátorů umožňuje režii snadněji měnit náladu nebo přecházet od závažnějšího tématu k lehčímu či naopak, protože moderátoři si vzájemně mohou předávat slovo*“.⁶⁷ Jejich úkolem je provádět diváka celým pořadem. Moderování patří do studiové části zpravodajství a vytváří prostor pro několik diskursivních strategií. „*Část prezentace události, která se odehrává ve studiu a je interpretovatelná z hlediska formy a četnosti užití specifických lingvistických prostředků (například užití struktur „kooptivního my“, způsobu konstrukce výpovědi apod.), paralingvistický prostředků a způsobu organizace daného diskursu (např. monologické/dialogické moderování)*“.⁶⁸

Nejpodstatnější je moderátor či moderátoři pro strategii introducingu. Moderátoři prezentují následující zpravodajský příspěvek a dávají tak divákovi úvodní informace o dané události, které má považovat za nejpodstatnější. Pokud se divák se způsobem prezentace zpravodajských příspěvků moderátory ztotožní, je naplňována také strategie identifikace. Způsob moderování se odvíjí od typu kanálu, na kterém je zpravodajský pořad vysílán. Dunnová tvrdí, že moderátoři „*jen zřídka mluví v první osobě, jsou školeni k neutrálnímu mluvnímu projevu a vyhýbají se gestům, která člověk užívá při rozhovoru se sobě rovnou osobou. Způsob projevu spolu s iluzí dialogu posilují dojem diváků, že se vysílání účastní. V důsledku toho může moderátor hovořit k nám a pro nás a implikovat tak, že „my“ spoluvytváříme jakýsi konsensus (a současně že tu jsou i nějací „oni“, kteří jsou z konsensu vyloučeni)*“.⁶⁹ Součástí stylu moderování je nejen auditivní složka, ale také vizuální, tedy vzhled moderátora.

⁶⁷ DUNNOVÁ, A.: *Televizní zpráva jako narativ*, 2009. s. 52. [online] [cit. 4. 2. 2012] Dostupné z: <http://www.aluze.cz/2009_02/06_studie_dunn.pdf>.

⁶⁸ LAPČÍK, M.: *Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejího využití*, 2008. s. 210.

⁶⁹ DUNNOVÁ, A.: *Televizní zpráva jako narativ*, 2009. s. 52. [online] [cit. 4. 2. 2012] Dostupné z: <http://www.aluze.cz/2009_02/06_studie_dunn.pdf>.

Hartley řadí styl moderování do vizuálních struktur mezi prvky prezentace a moderátora považuje za osobu, která rámcuje téma na začátku a dává je do kontextu s dalšími prvky.⁷⁰ Podle něj se dá způsob prezentace moderátora nazvat „talking-head“, přeloženo jako mluvící hlavy. Bočák tento způsob prezentace ve své disertační práci dále doplňuje. „*Talking-head označuje moderátory, kteří prezentují zprávu ze zpravodajského studia. Moderátoři jsou standardně snímáni od pasu nahoru (tj. v polocelku), resp. v dramatickém detailu (vrchní část trupu a hlava), z čehož vzniklo i jejich označení „hovořící hlavy“, používané v anglo-americkém prostředí.“⁷¹ Další úlohou moderátora je podle Hartleyho také rámcování (anglicky framing) zpravodajský příspěvků tak, aby pořad tvořil celek.⁷² Současně spojuje dané téma a jeho diskurs. Dává divákovi rámeček, ve kterém má daný příspěvek interpretovat. Rámcování tedy plní podobnou úlohu jako diskursivní strategie.*

2.3.3.3 Stand-up

Jedním ze suportivních diskursivních prvků televizního zpravodajství je stand-up. Používá se v reportážním příspěvku a jedná se o záběr na redaktora, který informuje diváka o události. Často bývá veden z místa události, kde plní identifikační funkci a zároveň podporuje autentizaci zpravodajského příspěvku. Může také sloužit k doplnění nových informací, které nezazněly v předem připravené reportáži. Tímto podporuje diskursivní strategii kontextualizace. Jak uvádí Lokšík „*mnohdy je však používán nadměrně jako jakýsi oslí můstek, formálně napomáhající redaktorovi překlenout obrazově hluchá místa příspěvku a svědčí spíše o neobratném zvládnutí tématu. V praxi se vyskytuje stand-up ve třech základních podobách – jako úvodní, středový a závěrečný“.*⁷³ Dále tvrdí, že mimo jiné stand-up plní funkci domicilu, to znamená, že je často využíván k odhlášení reportéra na konci zpravodajského příspěvku.

2.3.3.4 Grafika

Součástí vizuálního ztvárnění televizního zpravodajství je grafika. Podle Bočáka slouží ke dvěma účelům. Tím prvním je identifikace, rámcování a členění relace, kdy je grafika využita ve znělce, headlines apod. Takovéto použití grafiky je popsáno v daných podkapitolách. Druhým způsobem je užití grafiky v konkrétním zpravodajském příspěvku,

⁷⁰ HARTLEY, J.: Understanding news, 1982. s. 107-108.

⁷¹ BOČÁK, M.: Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 78.

⁷² HARTLEY, J.: Understanding news, 1982. s. 108.

⁷³ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 77.

kde pomáhá zpřesnit auditivní složku. „*Hlavní rozdíl tedy spočívá v tom, že druhý typ je přímou formou zobrazení informace, a je tedy neoddělitelnou součástí zpravodajského šotu [...]*“⁷⁴ Do této skupiny je možné zařadit tabulky, grafy, grafická zpracování citací a podobné prvky, které nejsou vytvořeny kamerovými záběry nebo fotografiemi. Slouží jak k snadnějšímu pochopení prezentované zprávy, ale současně také k podpoření preferované interpretace podle tvůrců zpravodajského pořadu. Cílem grafiky ve zpravodajském příspěvku je tedy informovat, ilustrovat, popřípadě rekonstruovat danou událost. Dále Bočák ve své práci uvádí dva způsoby, jak lze tuto grafiku rozdělit.⁷⁵ Jedná se o statickou nebo dynamickou grafiku, kdy ta dynamická dokáže diváka více zaujmout a udržet jeho pozornost. Použití jednotlivých způsobů se vždy odvíjí od tématu, které má grafika doplnit. Současně podle způsobu, jak je grafika zpracována, může podporovat diskursivní strategii dramatinizace a entertainizace.

2.3.3.5 Živé vstupy

Součástí reportážních příspěvků bývají v některých případech i živé vstupy. Odehrávají se současně i ve studiu, živé vstupy jsou totiž dialogem mezi moderátorem a reportérem. Lokšík živý vstup ve vysílání televizního zpravodajství charakterizuje jako „*rozhovor redaktora do vysílání zpravodajské relace, který formou dialogu s moderátorem informuje o průběhu a výsledku význačné události z místa jejího konání (u zahraničních zpravodajů se takovým vstupům říká unilaterály nebo bilaterály), nebo rozhovor uskutečněný prostřednictvím satelitní telekomunikační techniky na dálku z kteréhokoli místa naší planety i mimo ní*“.⁷⁶ Živé vstupy se tedy odehrávají jak z České republiky, tak ze zahraničí, kde jsou často zvláštní zpravodajové.

Vzhledem k velké technické a finanční nákladnosti přenosu živých vstupů se jedná o prestižní záležitost. Zpravodajská relace živým vstupem evokuje exkluzivitu svých informací a podporuje tímto způsobem strategii autentizace a legitimizace.

Živé vstupy jsou vysílány z místa, kde se daná událost odehrává. Za redaktorem jsou vidět ikony, jež místo symbolizují, a divák může lokaci identifikovat například podle známých budov. V živém vstupu může také redaktor provést interview se zainteresovanou osobností. Pro redaktory jsou tyto přenosy velmi náročné, protože se musí vyvarovat přeřeknutí a podobných chyb.

⁷⁴ BOČÁK, M.: Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy, 2008. s. 64.

⁷⁵ Tatměž, s. 66.

⁷⁶ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 86.

Kromě charakteristických prvků daného místa se v živém vstupu využívá i grafického odlišení od jiných částí příspěvku. Nejčastěji bývá na obrazovce umístěn nápis „živě“, popřípadě na živý vstup upozorní moderátor ve studiu uvedením jména redaktora a místa, odkud je živý vstup přenášen.

3. METODOLOGIE

3.1 Cíl výzkumu, základní výzkumná otázka

Jak jsem již uvedla výše a jak napovídá samotný název, snahou této diplomové práce je zachytit proměny televizního zpravodajství. Pomocí zachycení jednotlivých aspektů změn v hlavním zpravodajském vysílání pořadu Události získám komplexní poznatky nejen o tom, jak se změnil tento žánr, ale také o tom, které aspekty zůstávají neměnné a jsou společné v obou zkoumaných letech. Sledovat budu nejen formální stránku, ale také tu obsahovou. Výzkumná otázka tedy zní: „K jakým změnám v hlavním zpravodajském pořadu Události České televize v obou zkoumaných letech došlo? Které prvky jsou neměnné?“

3.2 Analytický postup

Po zvážení všech aspektů, jak je možno na tento výzkumný problém nahlížet, jsem zvolila šetření v rámci kvalitativního paradigmatu. Tento přístup umožňuje zkoumat televizní zpravodajství do hloubky a v celé jeho šířce. „*Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případů. Nezůstáváme na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy.*“⁷⁷ Analytickou metodou je zakotvená teorie neboli grounded theory. Pomocí zakotvené teorie je možno zkoumat problematiku v plné míře, aniž bych byla ovlivněna předem stanovenými kategoriemi. Výsledkem by mělo být komplexní zachycení vývoje televizního zpravodajství, protože „*postupy zakotvené teorie nutí badatele překonat domněnky a vytvořit nový pořádek ze starého*“.⁷⁸ Jak jsem již nastínila v teoretické části práce, přistupuji ke zpravodajství jako k určitému typu diskursu. V rámci tohoto pohledu na problematiku budu v analýze vycházet ze strukturální diskursivní analýzy, kterou ve své práci nastínil Lapčík.⁷⁹ Z jeho analytického konceptu částečně vycházím, a to zejména při určení jednotlivých teoretických prvků, které vytvářejí podobu televizního zpravodajského pořadu, a při určení diskursivních strategií.

Po stanovení výzkumné otázky a metody výzkumu jsem začala sbírat jednotlivá data potřebná pro vlastní analýzu. Jelikož tématem práce je výzkum televizního zpravodajství na příkladu hlavní zpravodajské relace České televize, jednalo se o vysílání pořadu Události. Zkoumaný vzorek obsahoval osm relací pořadu Události z roku 1999 a stejný počet relací

⁷⁷ HENDL, J.: Kvalitativní výzkum, 2005. s. 53.

⁷⁸ STRAUSS, A. CORBINOVÁ, J.: Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie, 1999. s. 17.

⁷⁹ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejího využití, 2008.

z roku 2009. Při pilotním šetření se totiž ukázalo, že již po zhlédnutí čtyř relací docházelo k opakování, vzorek byl nasycen. Pro potvrzení jsem však ještě přidala další čtyři relace. Pro výběr konkrétních dnů vysílání v roce 1999 jsem se rozhodla pro metodu náhodného výběru pomocí losování. Pro tento postup výběru vzorku jsem se rozhodla z toho důvodu, aby byla zachována maximální objektivnost bez subjektivního zásahu. Jediným kritériem při tomto výběru bylo neopakování jednotlivých měsíců, aby nedošlo ke zkreslení při interpretaci dat.

Pro zachování konzistentnosti při zachycování změn v jednotlivých letech jsem zvolila stejná data v roce 2009 jako v roce 1999. Materiálovou základnu tedy tvoří pořad Události vysílaný v roce 1999 a 2009 v tyto dny: 1. ledna, 18. března, 16. dubna, 16. května, 5. července, 1. září, 28. října, 15. prosince.⁸⁰ Pořady z roku 1999 poskytla Česká televize a pořady z roku 2009 jsou volně dostupné na internetových stránkách www.ceskatelevize.cz v archívu vysílání.

Po získání výběrového souboru jsem přistoupila k jeho popisu a v souladu s metodikou zakotvené teorie jsem provedla kódování materiálu⁸¹, které je blíže popsáno v následující kapitole. „Analýza v zakotvené teorii se skládá ze tří hlavních typů kódování. Jsou to: otevřené kódování, axiální kódování a selektivní kódování. Tyto typy nenásledují nutně za sebou jako nějaké stupně.“⁸²

Dílčí výsledky analýzy jednotlivých prvků struktury televizního zpravodajského pořadu Události jsem popsala a následně porovnávala mezi sebou v daných letech a hledala jsem společné body či rozdílné prvky. V poslední fázi jsem výsledky u každého diskursivního prvku struktury zvláště porovnávala a vyvodila z nich závěry.

3. 4 Kódování

Důležitou součástí grounded theory je kódování dat, pomocí něhož jsou „údaje rozebírány, konceptualizovány a následně složeny novým způsobem“.⁸³

První fází je otevřené kódování.⁸⁴ Po zhlédnutí všech pořadů jsem si zapisovala jejich strukturu. Po několika zhlédnutích jsem měla osnovu pořadu. Zapisovala jsem si stopáž

⁸⁰ V roce 1999 se jedná o tyto dny v týdnu: 1. ledna - pátek, 18. března – čtvrtek, 16. dubna – pátek, 16. května – neděle, 5. července – pondělí, 1. září – středa, 28. října – čtvrtek, 15. prosince – středa.

V roce 2009 jsou to tyto dny v týdnu: 1. ledna - čtvrtek, 18. března – středa, 16. dubna - čtvrtek, 16. května – sobota, 5. července – neděle, 1. září – úterý, 28. října – středa, 15. prosince – úterý.

⁸¹ Vycházet budu zejména z publikace Strausse a Corbinové, která popisuje přesný návod, jakým způsobem kódování provádět i s příklady.

⁸² STRAUSS, A. CORBINOVÁ, J.: Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie, 1999. s. 40.

⁸³ Tamtéž, s. 39.

⁸⁴ „Proces rozebírání, prozkoumávání, porovnávání, konceptualizace a kategorizace údajů.“ Tamtéž, s. 42.

pořadu, stopáž a vzhled znělky, kdo jsou moderátoři pořadu, délku headlines, obsah headlines, zda se jedná o témata domácí či zahraniční, úvodní věty moderátorů, jednotlivé reportáže, jejich obsah, zda jsou z domova či zahraničí, kdo je připravil a zda obsahovaly živý vstup. Poté jsem měla dostatek materiálu a mohla začít vytvářet strukturu pořadu v obou letech. Následně jsem z obou konceptů začala vytvářet jednotlivé nadřazené kategorie, jež se opakovaly. Struktura pořadu podle nadřazených pojmů pak vypadala následovně: délka pořadu, moderátoři, znělka, vzhled studia, headlines, top story, první zpravodajský blok, středový headlines, top story, druhý zpravodajský blok, rekapitulace, popřípadě rychlé zpravodajství.⁸⁵ Po zjištění struktury pořadu jsem začala pojmům přiřazovat vlastnosti. Sledovala jsem stopáž pořadu, u znělky její stopáž, strukturaci a hudební složku. U moderátorů jsem zaznamenávala jejich jména, vzhled a jakým způsobem prezentují jednotlivé zpravodajské příspěvky. Současně jsem si zapisovala jejich úvodní věty, věty před středovým headlines a věty na rozloučenou před koncem pořadu, které přímo nesouvisí s prezentací zpravodajských příspěvků. U vzhledu studia jsem si poznamenávala, z čeho je složeno, a jakým způsobem je uspořádáno. U headlines jsem sledovala počet příspěvků, zda jsou zahraniční nebo domácí, způsob prezentace a grafické zpracování. U top story jsem sledovala, zda je její pořadí ve zpravodajském bloku totožné, jako v headlines a jakým způsobem je graficky ztvárněna. U zpravodajských bloků a rychlých zpravodajských bloků jsem zapisovala počet zpravodajských příspěvků, jejich obsah, kdo je připravil, jak probíhá stand-up, zda obsahují živé vstupy a odkud jsou uváděny, použité citace a zdroje, archivní záběry, zda jsou z domova či ze zahraničí a zda obsahují grafiku a jak je zpracována. U rekapitulace jsem sledovala, kolik obsahuje příspěvků, zda je totožná s úvodními headlines, jak je prezentována a její grafické zpracování.

Po dokončení otevřeného kódování jsem plynule přešla do fáze axiálního kódování.⁸⁶ V tomto bodě analýzy dat jsem hledala kontext mezi jednotlivými kategoriemi, které jsem získala během otevřeného kódování, a hledala jsem vztahy mezi způsobem jejich řazení. Pro odhalování těchto vzájemných vztahů slouží paradigmatický model.⁸⁷ Jako příklad uvedu použití paradigmatického modelu na znělce pořadu. Jev je tedy znělka. Ve struktuře pořadu je uvedena kvůli upozornění diváka na začátek relace a k odlišení pořadu od jiného vysílání.

⁸⁵ Struktura pořadu se lišila podle toho, ve kterém zkoumaném roce byl vysílán.

⁸⁶ „*Soubor postupů, pomocí nichž jsou údaje po otevřeném kódování znovu uspořádány novým způsobem, prostřednictvím vytvářením spojení mezi kategoriemi v duchu kódovacího paradigmatu, které zahrnuje podmiňující vlivy, kontext, strategie jednání a interakce a následky.*“ STRAUSS, A. CORBINOVÁ, J.: *Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie*, 1999. s. 70.

⁸⁷ „*V zakotvené teorii spojujeme subkategorie s kategoriemi do souborů vztahů určující příčinné podmínky, jev, intervenující podmínky, strategie jednání a interakce a následky.*“ Tamtéž, s. 72.

Současně slouží k identifikaci pořadu divákem a jejími charakteristickými prvky jsou stopáž, použité symboly, barvy, hudební motiv. Funkcí znělky je také upoutat pozornost diváka. Důsledkem je pak identifikace pořadu divákem, který jej následně sleduje.

V této fázi kódování jsem si zpřesnila jednotlivé kategorie a získala tak jejich finální podobu. Některé subkategorie jsem následně spojila do jedné kategorie a došlo tak k zúžení počtu jednotlivých kategorií. Výsledkem axiálního kódování byl vznik těchto kategorií: znělka, úvodní a středový headlines, top story, zpravodajské bloky, rekapitulace, studio, styl moderování, živé vstupy, stand-up a grafika ve zpravodajských příspěvcích.

Třetí fází v zakotvené teorii je selektivní kódování.⁸⁸ Jako centrální kategorii jsem si zvolila televizní zpravodajský pořad Události, protože zahrnuje všechny výše vyjmenované kategorie, které jsem získala pomocí axiálního kódování. Znělka, úvodní a středový headlines, top story, zpravodajské bloky a rekapitulace vytvořily strukturu televizního zpravodajského pořadu Události, pomocí níž jej divák identifikuje, a které zůstává relativně stejná i přes to, že se zpravodajské příspěvky každý den liší. Tyto segmenty slouží k přehlednění pořadu Události a současně i k udržení pozornosti diváka. Kromě struktury pořadu jsem se zaměřila také na diskursivní prvky ve studiové i reportážní části, které jsem identifikovala při axiálním kódování, jenž patří mezi formy prezentace ve zpravodajské relaci. Mezi ně se řadí styl moderování, vzhled studia, stand-upy, grafika ve zpravodajských příspěvcích a živé vstupy. I tyto prvky jsou standardizovány a tvoří výslednou podobu pořadu Události.

Při jednotlivých fázích kódování jsem současně u každého jednotlivého diskursivního prvku sledovala, zda a jakým způsobem realizuje diskursivní strategie, které jsou uvedeny v teoretické části. Jednotlivé elementy však mohou v čase měnit své vlastnosti a tím ovlivnit vnímání pořadu. Tyto změny jsem proto dále interpretovala u každého daného jevu zvlášť. V následné komparační analýze jsem je charakterizovala a porovnávala v obou zkoumaných letech.

⁸⁸ „Proces, kdy se vybere jedna centrální kategorie, která je pak systematicky uváděna do vztahu s ostatními kategoriemi. Tyto vztahy se dále ověřují a kategorie, u kterých je to potřeba, se dále zdokonalují a rozvíjejí.“ STRAUSS, A. CORBINOVÁ, J.: Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie, 1999. s. 86.

3. 5 Televizní zpravodajství a jeho redakce v roce 1999

Hlavní zpravodajskou relací České televize⁸⁹ v roce 1999 byly Události, které se vysílaly na kanálu ČT 1 každý den od 19.15 hodin. Jejich pravidelnou přílohou byl zpravodajsko-publicistický pořad Tady a teď. V nočních hodinách úlohu zpravodajské relace plnily Události plus a na stanici ČT 2 se vysílal pořad „21“. Kromě krátkých zpravodajských přehledů během dne se konzumenti mohli informovat i o událostech v regionech. Konkrétně se jednalo o tyto pořady: pražský Večerník, brněnský Jihomoravský večerník a ostravský Report. V listopadu došlo ke změně ve vysílání relace Dobré ráno, která výrazně posílila zpravodajský a informativní charakter toho pořadu.

Na zpravodajských relacích spolupracovali redakce ze studií v Praze, Brně a Ostravě a s dalších deset regionálních redakcí. Kromě toho spolupracovali také se třemi soukromými televizními společnostmi.

Zahraniční zpravodajství pokrývali stálí zpravodajové v Bruselu, Berlíně, Varšavě, Washingtonu, Moskvě, Bratislavě, Kosově, Srbsku, Makedonii a Itálii.

Mimo vlastní tvorbu Česká televize vysílala i převzaté pořady, a to Noviny STV a Euronews.

Zkoumaný pořad Události se stal nejsledovanějším zpravodajským cyklem roku 1999. Sledovanost u dospělých starších 15 let byla 35 %.⁹⁰

3. 6 Televizní zpravodajství a jeho redakce v roce 2009

V roce 2005 došlo ve veřejnoprávní televizi ke změně. Začala vysílat stanice ČT 24, která je zaměřena výhradně na zpravodajství a poskytuje informace nepřetržitě po 24 hodin. V programové nabídce ČT 24 nalezneme kromě rychlých zpravodajských přehledů i komentáře odborníků k jednotlivým událostem, vysílání z jednání Poslanecké sněmovny i Senátu České republiky a mnoho dalších. Rozsah vysílání zpravodajských pořadů na ČT 1 se tak ve srovnání s předchozím rokem snížil o 2,4 %. V ročence České televize pro rok 2009 se také píše, že „ČT 24 je pilířem a budoucností zpravodajství ČT“⁹¹ a ve výroční zprávě se

⁸⁹ Historie samostatné České televize se začala psát 1. ledna 1992, kdy byla zřízena Zákonem o České televizi jako televize veřejné služby. V jejím vedení je generální ředitel, kterého jmenuje do funkce vždy na 6 let Rada České televize. Prvním ředitelem České televize se stal Ivo Mathé. Samotná Rada České televize slouží jako kontrolní orgán, má 15 členů a je volena Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na 6 let, kdy po 2 letech dochází k obměně jedné třetiny jejich členů. Vysílat se začalo na okruhu ČTV (dnes ČT 1), OK3 a F1 (dnes ČT 2). V roce 2003 schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky Kodex České televize.

⁹⁰ SATURKOVÁ, J.: Ročenka České televize, 1999, 2000. s. 26-27.

⁹¹ Česká televize '09, 2009. s. 30.

uvádí, že „*tento trend bude pokračovat v souvislosti s lepší profilací celoplošných programů a postupující digitalizací televizního vysílání i v následujícím období*“.⁹²

Přestože tedy Česká televize soustředovala zpravodajské vysílání zejména na ČT 24, hlavní zpravodajskou relaci zůstali Události, které se vysílaly souběžně na ČT 1 i na ČT 24 a to v 19.00 hodin. Jednalo se však o shrnutí zpráv z celodenního vysílání ČT 24. Vzhledem k tomu, že ČT 24 v průběhu celého dne informovala diváka o jednotlivých událostech, měla zpravodajská redakce, jež vytvářela pořad Události, širší výběr témat a ty pro ně nejzásadnější zprávy mohla jednoduše shrnout z jednotlivých příspěvků. Kromě pořadu Události se zpravodajství a publicistice na programu ČT 1 věnovaly ještě Události, komentáře, Události v regionech, Studio 6, Objektiv nebo Toulavá kamera a Otázky Václava Moravce.

Obměna nastala v Redakci zpravodajství, kdy došlo ke vzniku samostatné Redakce diskusních pořadů a k začlenění kulturní rubriky do Domácí redakce. Tyto změny se projeví zejména v magazínech Prizma, Evropské události, Retro, Před 25 lety, jež byly specializovány na konkrétní témata. Z hlediska personálních změn došlo k výměně šéfa Domácí redakce, Ondřeje Neumanna nahradil Jindřich Šídlo.

V regionálním zpravodajství došlo také k významným změnám. Byly zařazeny živé vstupy v pořadu Události v regionech. Pořad Dobré ráno se transformoval ve Studio 6 a ranní vysílání zpravodajství se stalo celoplošným. Také bylo otevřeno nové zpravodajské středisko v Trutnově.

Zpravodajské relace byly připravovány televizními studii v Praze, Brně a Ostravě. V televizním studiu Brno připravovala zpravodajská redakce kromě reportáží a živých vstupů pro hlavní zpravodajskou relaci Události mimo jiné pořady Dobré ráno, Týden v regionech, Události v regionech a také přenosy z jednání Ústavního soudu. Redakce zpravodajství ostravského televizního studia připravovala taktéž Události v regionech, Týden v regionech, Dobré ráno, Zajímavosti z regionů a pořad před Půlnocí. Mimo této zpravodajské činnosti redakce vysílala přímý přenos z konference o energetické bezpečnosti, která se konala v rámci českého předsednictví v EU, a také vysílala přímý přenos z akce Dny NATO v Ostravě.

V roce 2009 klesla sledovanost pořadu Události u dospělých starších 15 let na 27 %, ale i přesto si Události udržely svou pozici a zůstaly nejsledovanějším zpravodajským pořadem České televize.⁹³

⁹² Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2009, 2010. s. 44.

⁹³ Česká televize '09, 2009. s. 30-32.

4. ANALYTICKÁ ČÁST

V této části práce již budu charakterizovat jednotlivé jevy, ke kterým jsem při analýze dospěla. Každá část struktury televizního zpravodajství bude popsána v obou zkoumaných letech a následovat bude porovnání výsledovaných změn. Podobným způsobem budou zaznamenány i prvky, které tvoří studiovou část zpravodajství a prvky, které jsou součástí reportážního příspěvku.

4.1 Pořad Události

Zkoumaná hlavní zpravodajská relace Události v roce 1999 začínala vysílat v 19 hodin a 15 minut a trvala 20 minut. V roce 2009 začínal pořad Události v 19 hodin a trval 30 minut. Kromě změny vysílacího času tedy došlo i k prodloužení samotného pořadu. Následující podkapitoly již popisují samotnou strukturu pořadu a její charakteristické prvky.

4.1.1 Struktura pořadu Události v roce 1999

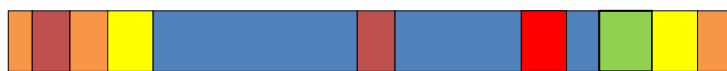
Struktura hlavní zpravodajské relace České televize v roce 1999 se dělila do několika segmentů. Jednotlivé segmenty budou detailněji rozebrány v dalších částech textu. První částí byla hudební znělka. Nezazněla ovšem celá, ale byla použita jen její část, která hrála během upoutávky, neboli headlines, na podle tvůrců pořadu nejzásadnější události uplynulého dne, které však nebyly nutně takto dále řazeny. Headlines obsahovaly tři zprávy, které byly pouze ve dvou⁹⁴ případech zařazeny jako první tři čtené zprávy. Headlines tedy převážně neurčovaly následné pořadí příspěvků. První dvě zprávy z upoutávky byly uvedeny ve stejném pořadí, popřípadě byly proloženy doplňující reportáží⁹⁵, ale třetí zpráva z upoutávky neměla pevné místo v následujícím zpravodajském bloku. Headlines byly čteny moderátory a na obrazovce běžel obrazový záznam, jenž byl výsekem ze samotného zpravodajského příspěvku.

Poté následovala již celá znělka relace a uvítání moderátory ve studiu. Následně už byly uvedeny samotné zpravodajské bloky, jež se dělily v půlce pořadu pomocí upoutávky stejným způsobem jako na začátku pořadu. Do prezentace všech připravených zpráv ve zpravodajském bloku byl vložen ještě rychlý zpravodajský přehled. Poté následovala ještě rekapitulace, jež se skládala z prvních příspěvků uvedených v headlines. Poté se již moderátoři s diváky rozloučili a následovala závěrečná hudební znělka. Pro větší přehlednost jsem strukturu jednotlivých segmentů uvedla na následujícím obrázku (Obr. 3).

⁹⁴ Jednalo se o pořady vysílané 1. ledna 1999 a 28. října 1999.

⁹⁵ Jednalo se o pořady vysílané 1. ledna 1999 a 1. září 1999.

Obr. 3 Struktura pořadu Události v roce 1999.

Legenda

- znělka
- headlines
- moderátoři
- zpravodajský blok
- rekapitulace
- rychlý zpravodajský přehled

Součástí struktury byl, podle Bočákovy terminologie, ještě sebepropagační materiál. Moderátoři během relace upozorňovali na následující vysílání pořadu Tady a teď, který se detailněji věnoval některému z uvedených zpravodajských příspěvků. Na tento pořad zvali diváky po reportážním příspěvku, který měl být součástí pořadu.⁹⁶ Sebepropagační materiál tedy neměl ve struktuře pořadu pevně dané místo, a proto není ve schématu uveden.

4.1.2 Struktura pořadu Události v roce 2009

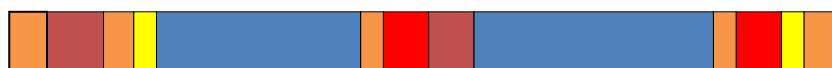
V roce 2009 zpravodajská relace Události začínala znělkou. Po jejím zaznění byl záběr na studio a moderátory, kteří začali prezentovat upoutávku na zpravodajské příspěvky, které měly následovat. Jednalo se o čtyři až pět⁹⁷ zpráv, jež zpravodajská redakce považovala za nejzásadnější události dne. Pořadí zpráv uvedených v headlines nebylo dodržováno v následujícím zpravodajském bloku. Pouze první zpráva z upoutávky byla také první zprávou, jež otvírala zpravodajský blok. Headlines byly čteny moderátory a na obrazovce běžel vizuální záznam ze zpravodajských příspěvků. Po uvedení headlines následoval krátký hudební předěl z části znělky i s grafikou a samotné uvítání moderátorů. Poté již začal první zpravodajský blok, který obsahoval události nastíněné v upoutávce a byl doplněn o tzv. rychlé zprávy, jež byly ohraničeny od zpravodajského bloku hudebním předělem ze znělky pořadu.

⁹⁶ Ve vysílání z 28. října 1999 moderátor zval diváky po odvysílání reportáže o pochodech pravicových i levicových radikálů při výročí vzniku republiky. „Reportáž o významu 28. října uvidíte v dnešním Tady a teď.“

⁹⁷ Jednalo se o vysílání z 1. září 2009 a 15. prosince 2009.

Následně bylo půlení pořadu, ve kterém moderátor nabídnul divákům další headlines na druhou část zpravodajského pořadu. Druhý zpravodajský blok obsahoval mimo jiné taktéž zprávy z upoutávky, avšak byly prezentovány v libovolném pořadí. Součástí druhého zpravodajského bloku byl i rychlý zpravodajský přehled, který byl oddělen zvukovým předělem z části znělky pořadu. Poté se již moderátoři s diváky rozloučili a pořad byl zakončen znělkou. Pro větší přehlednost opět doplňuji schéma řazení segmentů v hlavní zpravodajské relaci České televize (Obr. 4).

Obr. 4 Struktura pořadu Události v roce 2009.

Legenda

- znělka
- headlines
- moderátoři
- zpravodajský blok
- rychlý zpravodajský blok

Ve struktuře pořadu se objevil i sebepropagační materiál. Během zpravodajské relace bývaly zařazeny upoutávky na pořad Otázky Václava Moravce, nebo na pořad Události, komentáře stanice ČT 24, jenž se podrobněji zabýval tématem z reportážního příspěvku a doplňoval jej o debatu odborníků, politiků či jiných osob, které měli k dané problematice další informace. V případě pozvání na pořad Události, komentáře byla upoutávka zařazena hned po odvysílání reportáže, která měla být v pořadu diskutována. Zařazení sebepropagačního materiálu tedy bylo fakultativní, a proto není součástí schématu.

4.1.3 Porovnání struktury pořadu Události v roce 1999 a 2009

Struktura pořadu se v obou zkoumaných letech o mnoho nezměnila. Prvky zůstaly téměř neměnné, rozdíl je v jejich řazení a počtu v relaci. Za zmínku stojí pouze malé obměny, a to kupříkladu v řazení headlines a znělky ve struktuře pořadu v obou zkoumaných letech. V roce 1999 zazněla celá znělka až po uvedení headlines, v roce 2009 měla znělka dominantní postavení a stála na začátku struktury pořadu. V obou případech však část znělky

sloužila jako zvukový předěl mezi jednotlivými segmenty. V roce 1999 se divák s moderátory ve studiu setkal až uvedení znělky a prezentaci headlines, oproti tomu v roce 2009 byl záběr na moderátory již v úvodní upoutávce. Diváka sice vítali až po uvedení upoutávky, ale komunikovali s ním již v jejím průběhu. V roce 1999 byla součástí struktury relace také rekapitulace, od které bylo následně upuštěno, a v roce 2009 již nebyla zařazena. Jednalo se o opakování upoutávky ze začátku pořadu. V roce 2009 došlo k zařazení rychlého zpravodajského přehledu do obou zpravodajských bloků, což zvýšilo počet zpráv. Umožnilo to prodloužení vysílací doby pořadu. Další důvodem bylo také zavedení kanálu ČT 24, kde se celý den vysílá zpravodajství. Do hlavní zpravodajské relace je tedy připraveno mnohem více zpravodajských příspěvků a tvůrci pořadu toho využili. Díky těmto změnám se zpravodajský pořad vysílaný v roce 2009 může zdát divákovi dynamičtější.

Součástí hlavního zpravodajského pořadu byla v obou letech upoutávka na jiné pořady České televize, které však mají jiný diskurs a nejsou součástí pořadu Události, proto se jimi nebudu dále podrobněji zabývat.

Lze tedy konstatovat, že struktura zpravodajské relace Události je téměř neměnná a liší se pouze v obměnách řazení jednotlivých segmentů a ve vynechání rekapitulace, která se používala v roce 1999. Divák tedy není maten změnami v řazení segmentů, svůj pořad jednoznačně identifikuje a zároveň ví, co od něj může očekávat. Tento závěr se shoduje s Lapčíkovou tezí, že „[...] musí mít TV zpravodajství standardizovaný (a pro publikum „dešifrovatelný“) charakter – uvedené postupy musí tvořit „kostru“ každodenně se měnících příběhů o každodenně nových událostech“.⁹⁸ Pokud by totiž pořad neměl stále stejnou strukturu, mohl by divák interpretovat dané sdělení jiným způsobem, než redakční tým zamýšlel. Současně se také jedná i o způsob mediální rutiny, která redaktorům a tvůrcům pořadu zjednodušuje jejich práci.

4.2.1 Znělka pořadu Události v roce 1999

Pro hlavní zpravodajskou relaci České televize z roku 1999 byla charakteristická modrá barva. Ve znělce se objevovala v různých odstínech spolu s prvky bílé. Úvodní znělka začínala statickým obrazem, na kterém se pohybovala pouze ručička hodin, jež byly na modrém pozadí s obrysem číslice jedna a malými nápisy Česká televize, které nebyly téměř vidět (viz Obr. 8). Toto pozadí hodin symbolizovalo stanici ČT 1, na které se pořad vysílal. Po zvukovém signálu začátku zpravodajství v 19 hodin 15 minut se před samotnou znělkou

⁹⁸ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 194.

objevovaly části reportáží s komentářem moderátorů, jednalo se o tzv. headlines, jenž byly také orámovány v horní i dolní části obrazu modrými pruhy, ve kterých se neznatelně objevoval název pořadu. Poté už začínala samotná znělka (Obr. 5-9). Na obrazovce se rozpohybovala Zeměkoule, která mohla divákovi evokovat, že se jednalo o informace z celého světa, a která obíhala okolo velkého písmene U, prvního písmene názvu pořadu. Na horní a spodní části obrazovky byl bledě modrý pruh. Kolem této Zeměkoule byl prstenec, ve kterém byl několikrát napsán název pořadu Události. Zeměkoule i nápisy byly vyvedeny v bílé barvě, pozadí bylo v odstínech modré barvy. Šoltys tuto znělku pojmenoval jako Hvězdná brána ČT 1.⁹⁹ V závěru znělky se objevil bílým písmem nápis Události a pod tímto nápisem projela bílá linka, která ještě zvýrazňovala název pořadu. Nejsou zde jiné symbolické znaky, než nápisy Události a již zmíněná Zeměkoule a barvy modré a bílé. Stejná barevná kombinace postupovala celým pořadem a bylo ji možno chápat jako symbolickou část z české vlajky. Celá znělka od objevení se hodin, až po samotný začátek pořadu trvala 33 sekund, z toho znělka jako taková trvala 6 sekund.

Hudební část znělky byla digitálně zpracována, nelze tedy určit, jakými nástroji byla přesně tvořena. Hudba však byla pro diváka snadno zapamatovatelná a jednoznačně identifikovatelná. Jak tvrdí Lokšík „*má silnou apelovou a svolávací funkci, aktivizuje divákovu pozornost, eliminuje monotónnost zpravodajských pořadů a vtiskuje jim dynamiku a rytmus*“.¹⁰⁰

Předěly během hlavního zpravodajského pořadu byly tvořeny krátkými sekvencemi z úvodní znělky. Sloužily především k oddělení jednotlivých zpravodajských bloků a rovněž k oddělení rychlého zpravodajského přehledu. Hudební část z úvodní znělky taktéž podkreslovala headlines.

Závěrečná znělka byla hudebně totožná s tou úvodní, ale délka jejího trvání byla mnohem kratší.

⁹⁹ Pohyb ve znělce Šoltysovi připomíná fungování výtahu v pyramidě z filmu Hvězdná brána. ŠOLTYS, O.: Melounizace a bublinizace znělek uvádějících televizní zpravodajství, 2008. s. 116.

¹⁰⁰ LOKŠÍK, M.: Televizní zpráva a televizní zpravodajství, 2001. s. 76-77.

Obr. 5 Hodiny v úvodní znělce z roku 1999.

Obr. 6 Část úvodní znělky z roku 1999 – symbol Zeměkoule.

Obr. 7 Část úvodní znělky z roku 1999.

Obr. 8 Část úvodní znělky z roku 1999 - pohyb Zeměkoule.

Obr. 9 Část úvodní znělky z roku 1999 - název pořadu.

4.2.2 Znělka pořadu Události v roce 2009

Pro televizní zpravodajství v roce 2009 byla typická červená barva v různých odstínech ve spojení s barvou bílou. Před zahájením vysílání pořadu se objevily hodiny bílé barvy, za nimiž byl náhled do studia, ve kterém se pořad Události připravoval, a ze kterého se i vysílal (Obr. 10). Kamera se pohybovala přes studio, dokud nenajela svým objektivem až na moderátory, kteří ale byli zády k divákovi. Poté zazněl zvukový signál odbitím 19 hodiny a grafika znělky se rozjela. Na červeném pozadí byla vykreslena mapa světa, která se přibližovala, a jednotlivé světadíly se spojily (Obr. 11-12). V tomto pozadí byl uprostřed umístěn světelný bod, jenž měl symbolizovat Slunce, ke kterému letěl nasvícený obdélník, jenž se následovně rozdělil na malé výseče kruhů, které charakterizovaly plynutí času. Jejich barva byla, stejně jako u světadílů, bílá. Ty se během rotace měnily na plné zářící kruhy, které se následně spojily a proměnily na Zeměkouli, jež byla vyplněná bílými body

symbolizujícími již zmíněné světadíly. Ty se během otáčení Zeměkoule prosvěcovaly, až se na ni nakonec zobrazily bílými velkými písmeny název hlavního zpravodajského pořadu Události, jenž byl podtržen bílými tečkami. Během celé této grafiky bylo pozadí rudé. Tuto znělku pojmenoval Šoltys jako melounovou, protože se v ní několikrát opakovaly motivy kruhové výseče, která připomíná uříznutý meloun.¹⁰¹

Výrazná červená barva ve spojení s bílou byla typická pro celý tento pořad. Červená patří mezi agresivní a energické barvy, jež upoutají divákův zrak. Zároveň ve spojení s bílou evokovaly částečně národní barvy České republiky. Symboliku bylo možno nalézt i v několika dalších odkazech. Zeměkoule jasně odkazovala ke snaze hlavního zpravodajského pořadu informovat o důležitých událostech ve světě. Kruhové výseče zase odkazovaly k plynutí času ve světě, jehož zásadní momenty se tvůrci pořadu snažili zachytit a předat divákovi. Taktéž i symbolika názvu pořadu, Události, byla jasná a výstižná. Prvotní náhled do studia před začátkem samotného pořadu dával divákovi možnost nahlédnout do míst, kde se pořad natáčel i částečně vytvářel. V divákovi to může vyvolat pocit, že ve studiu už je vše připravené a čeká se jen na něj. Zároveň tento záběr může symbolizovat samotnou práci na televizním zpravodajství, ukazovat její náročnost a složitost.

Celá znělka, tak jak je výše popsána, trvala 20 sekund, z toho asi 15 sekund tvořil nájezd kamery na moderátory, na samotnou znělku jako takovou bylo vyhrazeno 5 sekund. Přestože jde tedy o velmi malý útvar, je plný symboliky a je stěžejní částí tohoto typu pořadu. Jak však Šoltys ve své studii uvádí, „*je dosud z nejúspornějších, je nejkratší a spíše než znělkou se stává zvukovým předělem*“.¹⁰²

Ostatně část znělky se objevovala během pořadu při tzv. rychlém přehledu zpráv, popřípadě jako předěl mezi jednotlivými zpravodajskými bloky. Na konci celého pořadu byla uvedena závěrečná znělka, která byla stejná jako ta úvodní, jen měla kratší trvání.

¹⁰¹ ŠOLTYS, O.: Melounizace a bublinizace znělek uvádějících televizní zpravodajství, 2008. s. 117.

¹⁰² Tamtéž.

Obr. 10 Hodiny v úvodní znělce z roku 2009.

Obr. 11 Část úvodní znělky z roku 2009.

Obr. 12 Část úvodní znělky z roku 2009 – výše.

4.2.3 Porovnání znělky v pořadu Události v roce 1999 a 2009

V obou zkoumaných letech se znělka lišila, jak graficky, tak zvukově. Jasný posun nastal v barevnosti znělek, kombinace barev však nadále vycházejí z trikolory České republiky. V tomto případě tedy můžeme nalézt odkaz na státnost a současně i na to, že se jedná o veřejnoprávní televizi, na které je pořad vysílán. V roce 1999 byly hlavními barvami modrá s bílou, o deset let později se stala hlavní barvou zpravodajství červená, která je výraznější a diváka více upoutá. Bílá barva, objevující se v obou srovnávaných letech, je barva neutrální.

Společným bodem je kromě názvu pořadu, který zůstal stejný a jenž se objevuje ve znělkách obou porovnávaných let, i motiv Zeměkoule, který může v divákovi vyvolat pocit, že se dozví ty nejdůležitější zprávy z celého světa. Avšak v roce 2009 je motiv Zeměkoule už mnohem propracovanější a zejména je v něm zdůrazněn pohyb a plynutí času. Tato symbolika podporuje strategii legitimizace. Dává divákovi najevo, že je aktuální pomocí odpočítávání času do začátku pořadu a motiv Zeměkoule naznačuje, že se jedná o zpravodajství z celého světa a je tedy komplexní.

Naopak bylo ve znělce relace Události v roce 2009 upuštěno od zobrazení loga stanice ČT 1. Tento krok je logický, protože Události v roce 2009 se vysílají souběžně na stanicích ČT 1 a ČT 24. Také v délce a částečně i koncepci znělky došlo k posunu. V roce 1999 byly součástí znělky i headlines, takže délka byla zhruba 33 sekund. V roce 2009 už šlo o zhruba 20 sekund. Posun nastal i v začátku vysílání relace, která začíná o 15 minut dříve oproti roku 1999.

Hudební motiv se při porovnání obou let výrazně nezměnil. Je těžké ho v psaném textu charakterizovat, avšak v obou případech byla zachována výraznost a jednoduchost znělky a divák jasně pozná, že začal právě pořad Události, čímž znělka splňuje svůj účel a podporuje strategii identifikace.

Hudební předěly a závěrečná znělka byly v obou letech tvořeny sekvencemi z úvodní znělky a v obou letech také plnily stejnou funkci. Předěly zvukově odlišovaly jednotlivé segmenty ve struktuře zpravodajské relace a závěrečná znělka sloužila k ukončení pořadu.

Pokud tedy porovnáme obě znělky jako celek, je možné říci, že znělka z Událostí vysílaných v roce 2009 je živější, agresivnější a vizuálně mnohem více apeluje na diváka, což je nejvýrazněji vidět již na začátku u projekce hodin, kdy v roce 1999 bylo pozadí statické, zatím co v roce 2009 bylo v pohybu a dávalo divákovi nahlédnout do centra dění.

V teoretické části jsem zmínila tvrzení Petera Larsena, že všechny veřejnoprávní televize používají pro tvorbu znělky stejný vzorec.¹⁰³ Po vlastní analýze hlavního zpravodajského pořadu České televize jsem došla k závěru, že jeho teze jsou platné také pro vysílání české veřejnoprávní televize.

4.3.1 Headlines pořadu Události v roce 1999

V roce 1999 se v hlavní zpravodajské relaci České televize objevovala upoutávka na následující prezentované události dvakrát, a to na začátku pořadu před zazněním celé znělky relace (upoutávka však byla podkreslena hudbou z její části) a v polovině pořadu¹⁰⁴, kde upozorňovala na zpravodajské příspěvky v druhém zpravodajském bloku.

Úvodní headlines byly prezentovány krátkými obrazy z přichystaných reportáží a čteným komentářem moderátorů, který se skládal z jedné až dvou vět¹⁰⁵, a moderátoři se v jeho čtení střídali. Vizualně byla upoutávka zpracována na modrém pozadí a jednotlivé snímky z reportáže po přečtení komentáře odjížděly směrem doleva (Obr. 13). Ve mnou zkoumaných pořadech se jednalo vždy o tři příspěvky.

Upoutávka na druhou část pořadu začínala záběrem na oba moderátory ve studiu. Byla opět tvořena čteným komentářem, který obsahoval jednu až dvě věty¹⁰⁶, a krátkými záběry z jednotlivých zpravodajských příspěvků. I její vizuální zpracování bylo stejné jako u upoutávky ze začátku zpravodajského pořadu a také počet příspěvků byl stejný, jednalo se tedy o tři zprávy.

Na konci pořadu je zařazena rekapitulace.¹⁰⁷ Jedná se však o stejné zprávy jako v úvodní upoutávce. Její způsob prezentace je naprosto stejný jako v úvodu, liší se pouze tím, že komentář k ní čte pouze jeden z moderátorů. Grafika, hudba i obrazové výseky jsou naprosto stejné.

¹⁰³ LARSEN, P.: „More than just images: the whole pictures“, 1992. s. 127.

¹⁰⁴ Výjimku tvořila zpravodajská relace ze dne 1. ledna 1999.

¹⁰⁵ Příklad headlines ze dne 28. října 1999. „Egon Lánský odejde z vlády. Premiér o jeho rezignaci informoval prezidenta. Miloš Zeman k případu Štířín. Telefonní nahrávky nejsou dostatečným důkazem vydírání. Politici i občané si připomněli vznik republiky. Stejně tak i mladí radikálové v ulicích.“

¹⁰⁶ Příklad středových headlines ze dne 28. října 1999. Moderátorka upozorňuje diváka na další zásadní zprávy. „A teď co se ještě dozvíte, třeba: Jak dopadli ozbrojenci, kteří včera zastřelili v arménském parlamentu premiéra a několik dalších lidí. A také že náhle ve věku 68 let zemřela herečka Štěpánka Haničincová. Uvidíte i top modelku Naomi Cambellovou, zastavila se v Praze.“

¹⁰⁷ Její charakter lze shrnout do věty, kterou moderátorka použila na její uvedení: „Jsme na konci, nejdůležitější věci tedy ještě jednou, krátce.“

Obr. 13 Headlines v roce 1999.

V roce 1999 se Česká televize držela pevného řadění zpráv ve zpravodajském bloku podle upoutávky u prvních dvou příspěvků. Pokud bylo toto schéma narušeno, tak jen v případě, že k danému tématu byla ještě doplňující reportáž.

4.3.2 Headlines pořadu Události v roce 2009

Ve zkoumaném vzorku z roku 2009 se v pořadu Události headlines objevovaly dvakrát. A to konkrétně na začátku pořadu po znělce, a poté v polovině relace, kde moderátoři diváka motivovali ke zhlédnutí i druhé části zpravodajství. V obou případech byly zprávy doprovázeny hudbou ze znělky. Upoutávka na začátku zpravodajské relace začínala po doznění znělky záběrem na oba moderátory ve studiu. Místo uvítání diváka jeden z moderátorů rovnou přistoupil k prezentaci prvního zpravodajského příspěvku v headlines. Jeho uvedení se skládalo ze dvou souvětí¹⁰⁸ a následným obrazovým materiálem ze samotného příspěvku, kdy byly vybrány zejména citace zainteresovaných účastníků dané události. Po odprezentování první zprávy z headlines se záběr kamery opět vrátil do studia, kdy moderátor divákovi nabídnul další přehled zpráv dne. Poté se již střídaly jednotlivé zprávy se čteným komentářem moderátorů a doprovodným záznamem. Vizuálně byla upoutávka tvořena grafikou ze znělky a mezi jednotlivými headlines se vždy objevila Zeměkoule s výsečemi, známá již z úvodní znělky. Po skončení upoutávky se objevil název

¹⁰⁸ Příklad headlines je ze dne 18. března 2009. „Hádky, pře, vzájemné výpady. Taková atmosféra panovala i dnes v Poslanecké sněmovně. Nejčastěji se skloňovala jména Marek Dalík a Petr Wolf.“ Po uvedení tzv. top story byl opět záběr na moderátora ve studiu, který říkal: „Podrobnosti uvidíte již za chvíli, po přehledu dalších událostí dne.“ Poté následovala prezentace headlines bez záběru na moderátory ve studiu. „Premiér Topolánek tvrdí, že má důkazy o zmanipulované volbě prezidenta. Dělení karlovarského porcelánu, o závod v Chodově má zájem nový majitel. Osud ostatních provozů zůstává nejistý. Děťští lékaři žehrají na opětovný nedostatek vakcín. Podle hygieniků je na vině špatná distribuce v regionech.“

pořadu na červeném pozadí, který byl taktéž součástí grafiky úvodní znělky. Počet jednotlivých zpráv v headlines byl mezi čtyřmi až pěti příspěvky.

Headlines v polovině pořadu opět začínaly záběrem na oba moderátory ve studiu, kdy po informaci, že jsou Události v polovině vysílání, začal již běžet obrazový záznam z následujících příspěvků a moderátoři k němu četli komentář. Moderátoři se v prezentaci střídali a samotný komentář obsahoval zhruba dvě věty¹⁰⁹, doplněné o citace účastníků z jednotlivých příspěvků. Oproti úvodním headlines nebyl už dále záběr na moderátory ve studiu. Vizualizace byla stejná jako u úvodní upoutávky ze začátku pořadu. Co se týče počtu příspěvků v headlines, jednalo se vždy o tři zprávy¹¹⁰.

Jednotlivé řazení ve zpravodajských blocích se však neřídilo striktně pořadím z headlines. Pouze první uvedená zpráva, top story, v headlines byla odprezentována první i ve zpravodajském bloku. Ostatní byly řazeny bez jasného klíče a udržovaly tak divákovu pozornost a zároveň jej motivovaly ke zhlédnutí celého pořadu. U upoutávky v polovině vysílání relace byla třetí zpráva řazena až ke konci celého pořadu a týkala se kulturní události.

4.3.3 Porovnání headlines v pořadu Události v roce 1999 a 2009

Při porovnání jednotlivých výsledků analýzy jsem došla k závěru, že v roce 2009 byly headlines mnohem propracovanější a dynamičtější než v roce 1999. Zásadní rozdíl je tvořen způsobem prezentování headlines. V roce 2009 byly do upoutávky zařazeny citace ze zpravodajských příspěvků, čímž dostaly mnohem živější náboj. Divák tak měl možnost utvořit si větší představu, o co se bude v příspěvku jednat. Pokud se jednalo o citaci v jiném jazyce než českém, zazněla v původním znění a na liště v dolní části obrazovky byl uveden její překlad. Oproti tomu v roce 1999 se jednalo pouze o statické obrazy z jednotlivých reportáží, které divákovi mnoho nenapověděli. Dalším rozdílem je také kvantitativní nárůst jednotlivých příspěvků. Tento odlišující prvek je dán delší vysílací dobou pořadu Události v roce 2009. Rozdíl je také možno najít v následném prezentování jednotlivých zpráv ve zpravodajském bloku. V roce 1999 se vysílací schéma na začátku drží u prvních dvou příspěvků striktně pořadí, které je dáno již v upoutávce. Narušeno je pouze v případě, že jde

¹⁰⁹ „U soudu v Sant-Pölkenu plně doznání Josefa Fritzla. Přiznal ztotočování dcery, kterou ve sklepení 24 let věznil i zabití jednoho jejich dítěte. Prezidentská kampaň na Slovensku vrcholí. Ivana Gašparoviče, který chce svou pozici obhájit, vyzve kandidátka opozice Iveta Radičová. Španělské stopy v Praze, mapuje je výstava v císařské konírně Pražského hradu.“

¹¹⁰ Na tento počet upozornila například i moderátorka ve vysílání ze dne 18. března 2009. „Naši reportéři se mimo jiné zaměřili i na následující tři témata.“

o tak zásadní zprávu, že je k ní ještě doplňující příspěvek. Ovšem v případě druhé poloviny a upoutávky na ní, není toto schéma dodržováno a jednotlivé události jsou řazeny libovolně.

V roce 2009 nejsou příspěvky řazeny podle schématu, daném v upoutávce, ani v jednom případě, tedy ani v úvodním, ani středovém headlines. Jediná zpráva, která je vysílána v pořadí, ve kterém je v upoutávce, je ta první. Jejich umístění v rámci celého zpravodajského bloku chápu jako motivační prvek, který diváka nabádá, aby zůstal u pořadu až do jeho konce a nenechal si tak ujít významnou událost, jejíž důležitost je podtržena tím, že se dostala do upoutávky. Opakovací funkce, jež headlines mají, je umocněna více v roce 1999, kde kromě dvou upoutávek řadí tvůrci pořadu na konce ještě rekapitulaci, jenž pouze zopakuje počáteční headlines.

Naopak společným prvkem, který je možný po analýze obou let nalézt, je úloha znělky, která je součástí headlines, a to jak hudebně, tak graficky. Jak jsem již uvedla výše, prvky ze znělky se prolínají celým pořadem a dotváří jeho celistvost. Jsou jakýmsi charakteristickým prvkem, jenž tvoří jednotnost pořadu.

V rámci toho srovnání lze tedy konstatovat, že headlines se výrazně v obou letech liší a společným prvkem jejich způsobu prezentace je pouze použití hudební a grafické složky ze znělky, která se ovšem v obou zkoumaných letech liší. V jiných bodech došlo ke změnám a v roce 2009 byly headlines mnohem dynamičtější a pro diváka mohli být o to zajímavější.

V obou porovnávaných letech headlines naplňovaly cíle strategie dramatizace, protože divákovi předkládaly prezentaci obsahu relace atraktivní formou a současně tak naplňovaly funkci entertainizace. V roce 2009 headlines také plnily částečně funkci strategie autentizace prostřednictvím originálních citací, které nechali tvůrci pořadu v původním znění. V roce 2009 naplňovaly headlines i diskursivní strategii kontextualizace, protože obsahovaly rozšiřující informace a zejména pomocí obrazového materiálu a autentických citací ustavovaly interpretační rámec prezentované události. Oproti tomu headlines v roce 1999 nabízely pouze základní informace a plnily tak spíše strategii introducingu.

4.4.1 Zpravodajské bloky v pořadu Události v roce 1999

Tvůrci pořadu řadili do hlavní zpravodajské relace dva zpravodajské bloky, které byly odděleny jak hudební složkou, tak středovým headlines¹¹¹, a to v polovině pořadu¹¹². Většina zpravodajských příspěvků v prvním zpravodajském bloku se týkala událostí, jež se staly

¹¹¹ Ve vysílání ze dne 1. ledna 1999 není středový headlines obsažen.

¹¹² Na tuto skutečnost moderátoři vždy upozornili.

v České republice¹¹³. Pokud byly zařazeny zprávy ze zahraničí, tak se ve většině případů týkaly války v Kosovu, která byla v tomto roce dlouhodobým tématem, jemuž byl věnován dostatek prostoru. Zároveň se čeští vojáci této války účastnili a Česká televize tam měla svého zahraničního zpravodaje Michala Kubala. Řazení jednotlivých příspěvků bylo voleno částečně podle pořadí v headlines.

V druhé části pořadu, která opět začínala upoutávkou, se řazení jednotlivých příspěvků v bloku řídilo opět podle headlines jen v případě první zprávy¹¹⁴. Ostatní zprávy byly řazeny libovolně a nebyla mezi nimi žádná vazba¹¹⁵. Poslední příspěvek¹¹⁶ se převážně zabýval kulturou nebo připomínal historické výročí apod. Lze ho zařadit mezi tzv. soft shot, který Lapčík charakterizuje jako „odlehčovač“ neboli „*prezentace specifického typu události, která ve vztahu k sociálnímu/politickému dění není považována za důležitou, ale plní roli „odlehčujícího“ prvku*“.¹¹⁷ Příspěvky obsahovaly události jak z domova, tak ze zahraničí a jejich řazení bylo různé, bez jakéhokoliv klíče. Druhý zpravodajský blok obsahoval také rychlý zpravodajský přehled, o kterém bude další podkapitola.

4.4.2 Zpravodajské bloky v pořadu Události v roce 2009

Jednotlivé zpravodajské příspěvky byly v roce 2009 v pořadu Události řazeny do dvou zpravodajských bloků. V první bloku zazněly vždy všechny zprávy uvedené v headlines. Jejich pořadí však bylo nepravidelné, jediné pevné místo měla top story, neboli první příspěvek z headlines. Součástí prvního zpravodajského bloku bylo také rychlé zpravodajství, jež však nemělo pevné místo. Jednotlivé příspěvky byly převážně z domova.¹¹⁸ Pokud se v prvním zpravodajském bloku události ze zahraničí, dotýkaly se také dění v České republice nebo byl na místě zahraniční zpravodaj České televize.

¹¹³ Jako příklad uvedu vysílání z 28. října 1999. První blok Událostí obsahovaly tyto zprávy: Egon Lánský odejde z vlády; telefonní nahrávky nepovažuje Zeman jako důkaz vydírání; výroční vzniku České republiky; upoutávka na předávání vyznamenání prezidenta v přímém přenosu na České televizi; pravicoví i levicoví radikálové se sešli k výročí.

¹¹⁴ Výjimku tvořilo vysílání z 1. září 1999, kdy byl první příspěvek ze středového headlines zařazen až jako třetí zpráva v druhém zpravodajském bloku.

¹¹⁵ Příkladem může být vysílání z 5. července 1999, kdy druhý zpravodajský blok obsahoval tyto zprávy: slovenští romové míří do Finska; střelec, který řádil v USA, se zabil; filmový festival v Karlových Varech; závod minikár na Petříně.

¹¹⁶ Například ve vysílání z 28. října 1999 byla posledním příspěvkem zpráva o navštívení Prahy modelkou Naomi Cambellovou.

¹¹⁷ LAPČÍK, M.: Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy, 2008. s. 210.

¹¹⁸ Příkladem může být vysílání z 5. července 2009, které obsahovalo tyto témata: sčítání škod po přívalových deštích; dusné počasí působí zdravotní potíže a množí se klíšťata; do Moskvy přiletí Obama; zakázky pro americkou armádu od české zbrojovky; filmový festival v Karlových Varech; natáčení zahraničních filmů v České republice.

Druhý zpravodajský blok byl oddělen středovým headlines a hudebním předělem. Pořadí příspěvků v druhém bloku se opět řídilo headlines jen v případě první zprávy. Ostatní příspěvky byly řazeny v libovolném pořadí. Součástí byl i rychlý zpravodajský přehled, jenž neměl stálé umístění. Druhý zpravodajský blok¹¹⁹ obsahoval zprávy jak z domova, tak ze zahraničí a jednotlivé příspěvky na sebe nenavazovaly. Na konci pořadu byl zařazen soft shot¹²⁰, tedy nějaká zajímavá zpráva na odlehčení.

4.4.3 Porovnání zpravodajských bloků v pořadu Události v roce 1999 a 2009

V obou zkoumaných letech byly shodně v relaci zařazeny dva zpravodajské bloky. Společným prvkem bylo také dělení na domácí a zahraniční zpravodajský blok, kdy v prvním uvedeném bloku převládaly zprávy zejména z domácího prostředí, v druhém naopak bylo zařazeno zpravodajství ze zahraničí, ale i z domova. Zařazení událostí z České republiky do první části zpravodajského pořadu je možno vysvětlit charakteristikou zprávy, který má větší potenciál stát se zpravodajským příspěvkem. Jak uvádí Osvaldová „*událost má větší šanci stát se součástí zpravodajství, pokud koresponduje s organizačními a kulturními kritérii dané společnosti, probíhá v aktuálním a krátkém časovém intervalu a kopíruje periodicitu médií, je jasná a jednoznačná, tím pádem pro autora dobře uchopitelná a pro publikum na první kontakt srozumitelná, je intenzivní, výjimečná nebo nečekaná, má kulturně blízko k divákům, čtenářům a posluchačům, k prostředí kde žijí, a k hodnotám, které chápou a sami považují za základní a pro existenci společenství důležité*“.¹²¹ Je tedy pochopitelné, že redakční tým zařazuje častěji domácí události, nejen kvůli většímu zájmu diváků, ale také z hlediska možnosti jejich zpracování. Události, které se stanou doma, je pro tvůrce pořadu snazší pokrýt, než ty, které se odehrají v zahraničí. Zahraniční události jsou zejména z míst, kde má redakce své zpravodaje.

Zachováno zůstalo také v obou letech prezentování všech zpravodajských příspěvků z headlines v následném zpravodajském bloku. Pořadí jejich prezentace však bylo odlišné. Dalším charakteristickým prvkem, který je v obou letech zachován, je zařazení odlehčující

¹¹⁹ Jako příklad lze použít vysílání z 18. března 2009, které se zabývalo v druhém zpravodajském bloku těmito událostmi: Fritzl se doznal; prezidentská kampaň na Slovensku vrcholí; evropský parlament odstartoval kampaň k volbám; neprávem 27 let vězněný Brit Sean Hodgson; hospodářská recese dolehla i za zdi českých věznic; policisté obvinili Furdu z přijímání úplatků; jazz na Hradě; výstava Praha španělská.

¹²⁰ Například ve vysílání z 6. dubna 2009 byla na konci uvedena zpráva z kultury o uvedení opery Rinaldo ve Stavovském divadle.

¹²¹ OSVALDOVÁ, B.: Zpravodajství, 2005. s. 22.

zprávy na konci druhého zpravodajského bloku týkající se oblasti kultury. Tímto způsobem byl současně naplňován princip strategie entertainalizace.

Odlišujícím prvkem bylo zařazení dvou rychlých zpravodajských přehledů do relace z roku 2009, kterými se budu detailněji zabývat v další podkapitole.

Po porovnání obou zkoumaných let je tedy možné konstatovat, že zpravodajské bloky se v pořadu Události během let zásadně nezměnily a jsou stále tvořeny podobnými prvky. Taktéž stále plní funkci zřehlednění televizní zpravodajské relace.

4.5.1 Rychlý zpravodajský přehled v pořadu Událost v roce 1999

Ve struktuře pořadu se rychlý zpravodajský přehled objevoval až ve druhém zpravodajském bloku¹²², avšak jeho zařazení bylo fakultativní. Samotný zpravodajský přehled nebyl uveden žádným hudebním ani grafickým předělem. Začal záběrem na oba moderátory ve studiu, kdy jeden z nich začal číst komentář k prezentované události. Poté se již objevil obrazový materiál k dané zprávě a v pozadí hrál hudební předěl. Po přečtení zpravodajského příspěvku se objevil symbol Zeměkoule, známý již z grafické části znělky hlavní zpravodajské relace. Výsek z obrazového materiálu zajel za ní a z pravé strany z pohledu divák se objevil další výsek obrazového materiálu na následující rychlý zpravodajský příspěvek (Obr. 14). Tento časově krátký útvar obsahoval vždy tři¹²³ zpravodajské příspěvky ze zahraničí.

Obr. 14 Rychlý zpravodajský přehled v roce 1999.

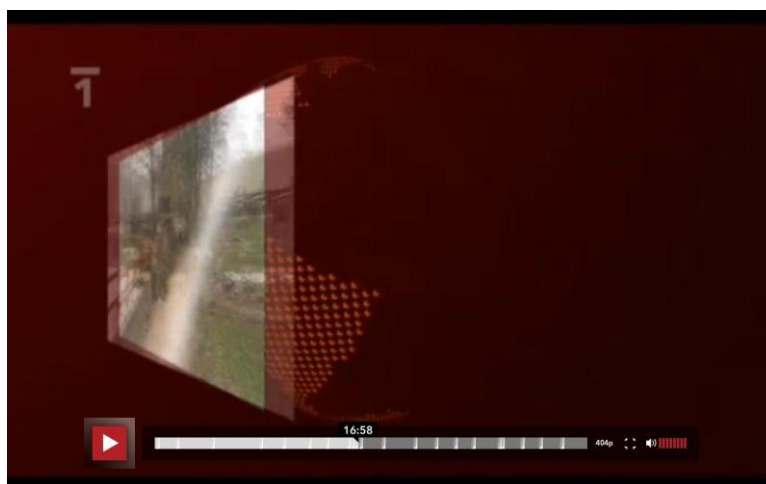
¹²² Výjimkou byla vysílání ze dne 1. ledna 1999, 16. května 1999 a 28. října 1999, kdy rychlý zpravodajský přehled nebyl do pořadu zařazen.

¹²³ Jako příklad poslouží rychlý zpravodajský přehled z 1. září 1999, který informoval o těchto událostech. Günter Verheugen chce informovat o přijetí nových členů do Evropské unie. Osmdesát lidí zahynulo při pádu letadla v Buenos Aires. Palestinsko-izraelské mírové hovory se dramaturgizují.

4.5.2 Rychlý zpravodajský přehled v pořadu Událost v roce 2009

Rychlý zpravodajský přehled byl zařazován do obou zpravodajských bloků. Jeho zařazení bylo nahodilé, bez pevného klíče. V obou případech začínal bez grafického či zvukového oddělení polodetailním záběrem na jednoho z moderátorů, který začal s prezentací dané události. V průběhu čteného komentáře začal na obrazovce běžet vizuální záznam a v pozadí hrála hudba ze znělky. Po přečtení zprávy se obraz zmenšil, objevil se symbol Zeměkoule, který je i součástí znělky celé zpravodajské relace a výšek z obrazového záznamu odjel za něj. Z levé strany vyjel nový výšek z nového příspěvku (Obr. 15). Moderátoři se ve čtení komentářů k jednotlivým zprávám střídali. V prvním zpravodajském bloku nebyl počet zpráv v rychlém zpravodajském přehledu stabilní, jednalo se o tři až čtyři zprávy¹²⁴ s událostmi z domova. V druhém zpravodajském bloku se jednalo opět o tři až čtyři zprávy, ale se zahraničními událostmi.

Obr. 15 Rychlý zpravodajský přehled v roce 2009.

4.5.3 Porovnání rychlého zpravodajského přehledu v pořadu Události v roce 1999 a 2009

V roce 1999 byl rychlý zpravodajský přehled zařazován pouze jednou, a to navíc ne vždy. Oproti tomu v roce 2009 byl zařazován stabilně, a to v obou zpravodajských blocích. Zde je možno najít souvislost se zavedením zpravodajského kanálu ČT 24. Vzhledem k tomu,

¹²⁴ Jako příklad uvedu vysílání z 6. dubna 2009, kdy v rychlém zpravodajském přehledu byly obsaženy tyto zprávy: Zahraniční obchod klesá. Prodej nových aut klesá. Záplavy v obcích na Vodňansku.

že celý den zásobuje diváky zpravodajskými informacemi, mají pak tvůrci hlavní zpravodajské relace na výběr z většího počtu zpracovaných událostí.

Současně je také rozdíl v zařazování zpráv z České republiky a ze zahraničí. V roce 1999 byly zprávy do rychlého zpravodajského přehledu zařazovány zprávy ze zahraničí, zatím co v roce 2009 byl jeden rychlý přehled věnován domácímu zpravodajství a druhý zahraničnímu. Opět to souvisí s větším počtem zpracovaných zpráv a zároveň i s delší vysílací dobou v roce 2009. Současně lze najít souvislost s výběrem událostí do zpravodajství, jak je uvedeno již v popisu zpravodajského bloku.

Naopak společným prvkem je vizuální zpracování v obou letech. Zůstává stejný princip točící se Zeměkoule, liší se jen grafikou, která je ve zkoumaných letech odlišná. Opět je tedy symbolizovaná komplexnost zpravodajských informací a pomocí ní také realizována strategie legitimizace.

Stejně tak i použití hudebního podkreslení z úvodní znělky je stejné, odlišuje se pouze zvuková část, která je v roce 1999 a v roce 2009 jiná. Podobně zůstal po celou dobu zachován i způsob prezentace rychlého zpravodajského přehledu moderátory.

Rychlý zpravodajský přehled tedy nemění princip své audiovizuální podoby, liší se však v počtu příspěvků a jejich tematickým zaměřením. Slouží k informování diváka o událostech, které podle redakčního týmu nemají takový význam a současně nejsou natolik zajímavá pro diváka, aby je zpracovali do zpravodajské reportáže a věnovali mu tak delší čas ve vysílání.

4.6.1 Top story v pořadu Události v roce 1999

Ve vysílání hlavní zpravodajské relace bylo dodržováno pořadí prvního zpravodajského příspěvku podle zařazení v headlines i v prvním zpravodajském bloku. První zpráva z upoutávky byla i první prezentovanou zprávou, tedy top story, což indikuje její důležitost, kterou však posuzují tvůrci tohoto pořadu. Bylo jí věnováno nejvíce prostoru a ve třech¹²⁵ případech byly také přidány další reportáže, které téma doplňovaly. Ve vysílání ze dne 16. dubna byla top story také umocněna ještě grafickou upoutávkou na téma dne. Jednalo se o krizi v Kosovu a byla tak ještě podtržena závažnost tématu.¹²⁶ Převážně šlo o události z domácího prostředí.¹²⁷

¹²⁵ Jednalo se o vysílání ze dne 1. ledna 1999, 18. března 1999, 1. září 1999.

¹²⁶ Šlo o dlouhodobější téma, které podle Ročenky České televize sledovali reportéři od 23. 3. do 18. 4. 1999. V Kosovu měla Česká televize i zvláštního zpravodaje Michala Kubala.

¹²⁷ Výjimku tvořilo jen vysílání ze dne 18. března 1999, 16. dubna 1999 a 5. července 1999. Avšak týkalo se to války v Kosovu, které se Česká republika jako spojenec NATO účastnila.

4.6.2 Top story v pořadu Události v roce 2009

Nejdůležitější událost dne, podle redakčního týmu, byla zařazena na prvním místě jak v headlines, tak v první polovině zpravodajského bloku. Top story byla ve všech případech o událostech z České republiky a byl jí věnován největší prostor. Nejednalo se o pouhý reportážní příspěvek, ale často byla top story doplněna o živý vstup¹²⁸, grafiku¹²⁹, popřípadě o upoutávku na další pořad¹³⁰ České televize, který se tématem podrobněji zabýval.

4.6.3 Porovnání top story v pořadu Události v roce 1999 a 2009

V obou porovnávaných letech nedošlo ke změně řazení top story. Její dominantní postavení na prvním místě v headlines i zpravodajském bloku je v obou případech zachováno a implikuje tak divákovi svou důležitost. Její výběr je však vždy na posouzení zpravodajské redakce.

Současně se také tematika top story shodně zabývala událostmi z České republiky. Tuto skutečnost je možné dát do souvislosti s kritérii, které zvyšují potenciál události, aby se stala zpravodajským příspěvkem (viz podkapitulu 3.4.3). Současně může být důvodem i snazší pokrytí domácích událostí redaktory.

Jediný rozdíl nastal v obsáhlosti tématu. V roce 2009 byl reportážní příspěvek často doplněn živým vstupem, grafickou koláží, popřípadě dalším reportážním příspěvkem z jiného místa, nebo navazujícím na téma a doplňoval jeho souvislosti. Těmito způsoby se zvyšovala její legitimita a autenticita. Opět lze tyto doplňující příspěvky k jednomu tématu vztáhnout k vysílání stanice ČT 24. Vzhledem k tomu, že její náplní je podávat v průběhu celého dne zpravodajské informace a jednotlivým událostem se podrobně věnují, má zpravodajský tým pořadu Události k dispozici více materiálu a může tak top story uvést do širšího kontextu. Oproti tomu v roce 1999 byla top story doplňována pouze další rozšiřující reportáží.

Lze tedy konstatovat, že v hlavní zpravodajské relaci Události má top story své pevně dané místo, jež potvrzuje důležitost jejího obsahu. Zároveň je její významnost také podpořena delší stopáží a doplňujícími informacemi, jež danou problematiku uvádějí do širších souvislostí. Top story pořadu Události veřejnoprávní televize tedy naplňuje definici top story, která je uvedena v teoretické části.

¹²⁸ Kupříkladu ve vysílání ze dne 6. dubna 2009 byly po reportáži zařazeny k tématu ještě dva živé vstupy. Konkrétně se jednalo o živé vstupy z jednání ODS a KDU-ČSL. Téma dne byla dohoda po pádu vlády na nové překlenovací vládě.

¹²⁹ Například v pořadu vysílaném 16. května 2009 byla zařazena v top story grafika, která zpřehledňovala požadavky odborových svazů.

¹³⁰ Nejčastěji se jednalo o upoutávku na pořad Události, komentáře, který se zásadním tématům věnuje dále do hloubky a zve si zainteresované odborníky.

4.7.1 Studio v pořadu Události v roce 1999

Vizuální podoba studia hlavní zpravodajské relace byla v roce 1999 laděna do odstínů modré barvy, do které byla laděna i grafická součást znělky. Studio bylo otevřené, za zády moderátorů dávalo divákovi možnost nahlédnout do části redakce, jež zpravodajský pořad vytvářela. Jednalo se o tzv. newsroom. V tomto období byl členěn na jednotlivé kóje, ve kterých seděli jednotliví redaktoři, a za nimi bylo vidět obrazovky, na kterých běžel program jiných stanic vysílaný ve stejnou dobu. Celý newsroom mohl na diváka působit dojmem, že se relace stále připravuje, aby informace byly maximálně aktuální.

Moderátoři seděli za modrým pultem. Moderátorka zaujímala místo na pravé straně z pohledu diváka, moderátor na levé. V úvodu po zaznění znělky se ve spodní části obrazovky objevila jména moderátorů, která byla vyvedena v bílé barvě velkými písmeny a uprostřed bylo světle modrou barvou uvedeno datum, kdy se pořad vysílal (Obr. 16). V levé dolní části pak bylo uvedeno logo pořadu Události. Později už byl záběr soustředěn jen na jednoho z moderátorů, jednalo se tedy o polodetailní záběr.

Obr. 16 Studio pořadu Události v roce 1999.

4.7.2 Studio v pořadu Události v roce 2009

V tomto roce začínala hlavní zpravodajská relace záběrem do newsroomu ještě před samotnou úvodní znělkou. Nájezd kamery, během odpočítávání do začátku samotného vysílání pořadu Události, dával divákovi nahlédnout do části redakce zpravodajství, která tento pořad vytvářela (Obr. 17). Záběr kamery se zastavil až na proskleném studiu, kde byli zády moderátoři připraveni na následné vysílání. Divák měl možnost tedy nahlédnout i do samotného studia, ze kterého jsou Události prezentované.

Po zaznění znělky se kamera již soustředila na oba moderátory, kteří seděli za pultem, jenž měl podobu polokoule. Moderátorka zaujímala pozici na levé straně z pohledu diváka, moderátor seděl na pravé straně. Za nimi bylo vidět newsroom. Barevně bylo studio sjednoceno s barvami použitými v grafické části znělky, bylo tedy laděno do červených barev. Při uvítání moderátory po upoutávce byl záběr kamery veden z pravé strany, takže bylo možné zahlédnout koláž s výsečemi Zeměkoule známých již ze znělky, televizní obrazovku používanou pro kontakt s redaktory při živém vstupu a červené logo stanice ČT 24.¹³¹ Na moderátorském pultu svítil červeným písmem vyvedený nápis relace a Zeměkoule, která se objevila již ve znělce. Moderátoři byli představeni v liště ve spodní části obrazovky bílými písmeny a vlevo byl napsán název pořadu v červeném obdélníku (Obr. 18). Během vysílání pořadu se střídali dva záběry. Polodetailní záběr na jednoho z moderátorů byl použit zejména u prezentování jednotlivých reportážních příspěvků. Záběr na celé studio využívali tvůrci pořadu při uvítání diváků na začátku pořadu, při počátku prezentace headlines moderátory a při rozloučení s diváky na konci pořadu.

Obr. 17 Studio pořadu Události v roce 2009 – záběr z newsroomu.

¹³¹ Přestože byla hlavní zpravodajská relace vysílána souběžně ve stejný čas na kanále ČT 1 a ČT 24, bylo ve studiu uvedeno logo pouze této stanice.

Obr. 18 Studio pořadu Události v roce 2009.

4.7.3 Porovnání studia v pořadu Události v roce 1999 a 2009

V obou zkoumaných letech byl studiový záběr započat před samotným vysíláním pořadu náhledem do newsroomu, kde se pořad částečně vytvářel. Divák tak získává možnost prohlédnout si část redakce, kde se stále pracuje, což může posílit autenticitu příspěvků a jejich důvěryhodnost. V roce 2009 byla dynamika posílena delšími záběry na newsroom i připravené moderátory před začátkem pořadu. Tento přístup podporuje diskursivní strategie legitimizace a autentizace. V obou letech byla udržena celistvost grafických prvků v celém pořadu. Barevné spektrum a symboly z grafické části znělky pořadu se v obou případech prolínaly s podobou studia. To pomáhá k identifikaci daného pořadu u diváka i členění celé relace.

V roce 2009 byla vizuální podoba znělky a studia umocněna oproti roku 1999 jednotlivými opakujícími se prvky. Podobným identifikačním prvkem, jenž zůstal zachován, je i spodní lišta při uvítání diváků moderátory, kde jsou uvedeny jejich jména a název pořadu. Změna nastala v umístění moderátorské dvojice. Mezi porovnávanými lety došlo k výměně stran mezi moderátorkami a moderátory.¹³² V roce 1999 tedy zaujímal z pohledu diváka čestné místo moderátor, v roce 2009 toto místo náleželo moderátorce.

Stejným způsobem pracovali v obou zkoumaných letech tvůrci pořadu i se záběry ve studiu. Střídal se záběr celku a polodetailní. Záběry celku byly použity při začátku relace, uvítání moderátory a při rozloučení s divákem. Naopak polodetailní záběry se využívaly zejména při prezentaci jednotlivých zpravodajských příspěvků.

¹³² Podle Ladislava Špačka je čestné místo na pravé straně. V roce 1999 tedy zaujímal z pohledu diváka čestné místo moderátor, v roce 2009 toto místo náleželo moderátorce. Dostupné z: <http://www.ladislavspacek.cz/produkty/slon-v-porcelanu/slon-v-porcelanu-ukazka/> [online] [cit. 16. 4. 2012].

Je tedy možné konstatovat, že vzhled studia se výrazně změnil, ale v obou letech korespondoval s grafickou podobou a barevným spektrem, které bylo použito ve znělce. Neměnným a společným prvkem v obou zkoumaných letech je podpora strategie introducingu. Studio totiž vytváří zázemí pro jeho vizualizaci.

4.8.1 Styl moderování v pořadu Události v roce 1999

Pořadem Události provázeli v roce 1999 tři moderátorské dvojice, tvořené vždy mužem a ženou.¹³³ Divák se s nimi setkával po prezentaci headlines a zaznění úvodní znělky, kdy jej přivítali¹³⁴ u sledování relace. Záběr celku byl veden na oba moderátory ve studiu, kde seděli za moderátorským pultem. Jak jsem uvedla již výše, žena měla pozici na levé straně, muž na pravé. Oba moderátoři měli vždy reprezentativní oblečení, tedy muž oblek a kravatu a žena kostýmek. Další záběry na moderátory byly polodetailní, zabíraly pouze toho moderátora, který právě hovořil. Jejich dalším úkolem, kromě uvítání diváka, byla prezentace následných zpravodajských příspěvků, které byly zpracovány do formy reportáže. Vždy promlouvali pouze k divákovi, mezi sebou nevedli žádný dialog. V jednotlivých promluvách při prezentaci příspěvků se střídali. Záběr na oba moderátory byl při půlení¹³⁵ pořadu, kdy následovala další upoutávka na zpravodajské příspěvky. Následující promluvy i záběry byly stejné jako u první poloviny pořadu. Na konci pořadu se moderátoři s diváky rozloučili¹³⁶, popřípadě je ještě pozvali k následně vysílanému pořadu. I při rozloučení byl záběr veden na oba moderátory ve studiu.

4.8.2 Styl moderování v pořadu Události v roce 2009

V roce 2009 byly v hlavní zpravodajské relaci tři moderátorské dvojice, které byly tvořeny vždy mužem a ženou.¹³⁷ Jejich úkolem bylo provázet diváka během celého zpravodajského pořadu. První záběr na moderátory byl ještě před zahájením úvodní znělky, kdy byly snímání zezadu, jak sedí připraveni ve studiu, ze kterého je relace vysílána. Po znělce byl záběr na oba moderátory sedící ve studiu a následoval polodetailní záběr na jednoho z nich, podle toho, který začínal prezentovat upoutávku. Další záběr na moderátory

¹³³ Moderátorské dvojici spolu tvořili Jiří Janeček a Marcela Augustová, Bohumil Klepetko a Iveta Toušlová a Jolana Voldánová a Josef Maršál.

¹³⁴ Jako příklad uvádím uvítací větu z vysílání 5. srpna 1999. „Je pátého července, začínají Události. Dobrý večer.“

¹³⁵ Jeden z moderátorů vždy upozornil na to, že je pořad v polovině a bude následovat další headlines. Například jako ve vysílání z 16. dubna 1999: „Co v Událostech ještě uvidíte.“

¹³⁶ „Od nás všechno, za týden nashledanou.“ Tato věta na rozloučenou se objevila ve vysílání z 16. května 1999.

¹³⁷ Moderátorské dvojici byly tvořeny Bohumilem Klepetkem a Ivetou Toušlovou, Jolanou Voldánovou a Josefem Maršálem a poslední dvojicí byla Marcela Augustová s Romanem Pistoriusem.

byl při uvítání¹³⁸ diváků hlavní zpravodajské relace. Při prezentování zpravodajských příspěvků již byl záběr pouze na jednoho z moderátorů, podle toho, který jej divákovi předkládal. Stejný postup se opakoval i v polovině pořadu, kdy byly uvedeny další headlines a následující zpravodajský blok. Při rozloučení¹³⁹ s diváky byl záběr na oba moderátory vedený zprava z pohledu diváka. Oba moderátoři byli společensky oblečeni, moderátor měl vždy oblek s kravatou a moderátorka kostýmek.

4.8.3 Porovnání stylu moderování v pořadu Události v roce 1999 a 2009

Vzhledem k tomu, že se ve zkoumaných letech nezměnil koncept moderátorské dvojice, patří styl moderování jedním z nejstálejších prvků televizního zpravodajství veřejnoprávní televize. Jednotlivé dvojice spolu moderují pořad po celou dobu a změna nastal jen v případě dvojice Marcely Augustové a Jiřího Janečka. Ten byl zvolen generálním ředitelem České televize a na jeho místo nastoupil Roman Pistorius. Jelikož tyto moderátorské páry spoluvytvářejí hlavní zpravodajský pořad již dlouhou dobu, mají svůj způsob prezentace a diváci je vnímají jako nedílnou součást pořadu. Moderátoři a moderátorky jsou tváří pořadu Události.

Podobně zůstal zachován i vzhled moderátorů, kteří mají vždy společenské a reprezentativní oblečení. Po vizuální stránce se změnil způsob usazení moderátorů. V roce 1999 zaujímal moderátor místo vlevo z pohledu diváka a žena vpravo, zatímco v roce 2009 tomu bylo naopak (viz podkapitulu 3.7.3). Moderátoři vždy promlouvají k divákům, nikdy nehovoří mezi sebou. Tímto podporují strategii legitimizace, protože prezentují vždy zpravodajské příspěvky, nikdy sebe sama a zvyšují tak důvěryhodnost celého pořadu. V jednotlivých promluvách u zpravodajských příspěvků se střídají a provázejí diváky od počátku do konce pořadu. Způsob uvítání i rozloučení se během let také nezměnil. Moderátoři pořadu naplňují cíle strategie introducingu, protože při prezentaci následujícího příspěvku předkládají divákovi základní informace o dané události a vytvářejí tak rámec pro preferovanou interpretaci.¹⁴⁰

¹³⁸ „Máme pro vás Události nového týdne. Vítejte u jejich sledování. Dobrý večer.“ Takto vítali moderátoři pořadu diváky ve vysílání z 6. dubna 2009.

¹³⁹ Jako příklad věty na rozloučenou uvedu tu, která zazněla ve vysílání z 15. prosince 2009. „Takový byl 15. prosinec optikou Událostí České televize. Za chvíli vás čekají Branky, body, vteřiny a v nich mimo jiné informace o zdravotním stavu Martiny Sáblíkové. My dva vám přejeme pěkný večer a hezké předvánoční dny.“

¹⁴⁰ Například ve vysílání z 16. května 2009 uváděl moderátor zpravodajský příspěvek těmito slovy: „Ministerstvo obrany odstraní plot kolem pozemku, kde by měl stát kontroverzní americký radar. Podle nového šéfa resortu Martina Bartáka už není ohrazení potřebné. Rozhodnutí přivítali odpůrci radaru i starostové okolních obcí. Ti se ale zároveň obávají, že oblast nedostane peníze slíbené ještě Topláňkovou vládou.“

Záběry na moderátory jsou dalším prvkem, který zůstal v obou porovnávaných letech zachován. Na začátku pořadu při uvítání, při půlení pořadu a při rozloučení na závěr je záběr na oba moderátory ve studiu. Současně se dá způsob záběru na moderátory ve studiu v souladu s Hartleyho tezí nazvat talking-head, protože jsou oba moderátoři vždy zabíráni jen od pasu nahoru.

Jak ve své studii uvádí Dunnová „v západních zemích tvoří dvojici zpravodajských moderátorů obvykle starší běloch (tedy muž) a mladší (nikoli však příliš mladá) atraktivní žena; spolu působí na diváky dostatečně autoritativně a důvěryhodně (díky svému střízlivému vzhladu, vystupování a mluvenému projevu) a zároveň přitažlivě. [...] Moderátoři volí mezi projevem zaměřeným na kameru a dialogem, přičemž řeč na kameru působí dojmem, jako by promlouvali osobně ke každému divákovi, což se u zpráv, které nejsou založeny na faktech, děje jen zřídka. Přímý projev navozuje iluzi dialogu mezi moderátorem a divákem a může být zahájen osobní formou oslovení, jako „dobrý večer“. Má posílit dojem bezprostředního kontaktu mezi moderátory a diváky a vytvořit jakési „fiktivní my“.“¹⁴¹ Po analýze pořadu Události je tato teze platná i pro hlavní zpravodajskou relaci veřejnoprávní televize. Moderátorské dvojice pořadu Události splňují tuto charakteristiku, jak po stránce vizuální, tak i způsobem projevu. Snaha o vytvoření „fiktivního my“ realizuje strategii identifikace, kdy se divák ztotožňuje s moderátory pořadu jako svými zástupci a přijímá tak preferovanou interpretaci, která je mu nabízena.

Souhrnně je tedy možné konstatovat, že styl moderování, i vzhledem ke stejným moderátorským dvojicím, se během let nezměnil a zůstává tak neměnným a charakteristickým prvkem v hlavní zpravodajské relaci České televize.

4.9.1 Grafika v pořadu Události z roku 1999

Ve zkoumaném vzorku zpravodajské relace Události byla vždy využita statická grafika. Její ztvárnění bylo v souladu s barevným spektrem, které bylo použito ve znělce i studiu. Převládala modrá barva v kombinaci s barvou bílou. Grafika sloužila k ilustraci daného tématu a pomáhala divákovi v orientaci v problematice.

Grafické ztvárnění se používalo u citací, kdy na obrazovce byl uveden přepis výroku osobnosti doplněný o původ zdroje.¹⁴² Dalším častým případem využití grafiky v reportáži

¹⁴¹ DUNNOVÁ, A.: Televizní zpráva jako narativ, 2009. s. 51-52.

¹⁴² Například ve vysílání z 1. ledna 1999 byla použita grafika citace z novoročního proslovu prezidenta Václava Havla. Byla tvořena z koláže, která obsahovala vpravo umístěnou fotografii Václava Havla, v levé části fotografii Pražského hradu a uprostřed byly uvedeny dvě citace z proslovu velkými modrými písmeny. Celá koláž byla na modrém podkladu.

bylo u příspěvků, které se zabývaly větším počtem účastníků dané situace, a grafické ztvárnění sloužilo k zpřehlednění události pro diváka¹⁴³. V těchto případech byla informační grafika doplněna o fotografie účastníků zprávy. Grafika také sloužila ve zpravodajských příspěvcích, které se zabývaly abstraktními tématy, jež nebylo možné ztvárnit jiným způsobem.¹⁴⁴ Jednalo se především o zprávy týkající se ekonomické situace.

4.9.2 Grafika v pořadu Události z roku 2009

Grafika byla v roce 2009 ve zpravodajských příspěvcích často zařazovaným prvkem. Způsob jejího ztvárnění korespondoval s vizuálním zpracováním celého pořadu. Převládala zejména červená barva v kombinaci s barvou bílou. Ke grafickému doplnění daného tématu se redakční tým zpravodajství uchyloval v každém dni ze zkoumaného vzorku.

Využití doplňující grafiky bylo používáno u citací, kdy byl na obrazovce přepis citace, a auditivní složku zajišťoval redaktor, který výrok osobnosti četl.¹⁴⁵ Grafiku doprovázela fotografie osobnosti a její jména a funkce. Podobně byl zpracován i telefonní rozhovor.¹⁴⁶ V obou případech se jednalo o statické grafiky. Dalším případem, kde se využívala grafika, bylo zpřehlednění místa, kde se událost odehrávala pomocí mapy.¹⁴⁷ Tyto grafiky byly jak statické, tak animované.¹⁴⁸ Pro přehlednější informování diváka byla grafika umístována i k tématům, týkající se politických a ekonomických událostí.¹⁴⁹ Tam tvůrci pořadu využili

¹⁴³ Příkladem bylo vysílání z 15. prosince 1999, kdy byla grafika použita pro zpřehlednění výsledků volebních preferencí. Samotná grafika nesla název Volební preference vyvedenými bílými velkými písmeny a byla ohraničena tmavě modrým rámem. Pozadí bylo fialově modré barvy. Součástí grafiky byly také znaky politickým stran a graf s procenty v modré barvě a uvedením zdroje, který průzkum provedl.

¹⁴⁴ Například ve vysílání z 16. dubna 1999 byla použita tabulka ke zprávě, která se zabývala posílením amerických vojáků v Kosovu. Tabulka znázorňovala částky, o které americký prezident Bill Clinton žádá Kongres. Tabulka byla opět na modrém pozadí.

¹⁴⁵ Ve vysílání z 1. září 2009 byl uveden výrok prezidenta Václava Klause k odložení voleb. Redaktorka grafiku s citací uvedla slovy: „Poslechněme si písemné prohlášení Václava Klause“. V pravé části byla jeho fotografie, v levé části výrok a pod ním uvedený zdroj. Vše bylo ztvárněno v souladu s použitým barevným spektrem známým již ze znehlky pořadu.

¹⁴⁶ Jako příklad uvedu vysílání z 6. dubna 2009, kdy byl zprostředkován rozhovor s česky hovořící obyvatelkou Itálie, která žije v místě zemětřesení, kterého se reportáž týkala. Protože redaktori neměli k dispozici její fotografii, byla použita ikona telefonu. Ta byla umístěna v levé části, v pravé bylo jméno telefonující osoby a místo její funkce bylo uvedeno, že je obyvatelkou Terni. To vše bylo v modro-šedém rámu a nahoře byla umístěna červená lišta, kde bylo bílým velkým písmem uvedeno Itálie, Terni.

¹⁴⁷ Například ve vysílání z 6. dubna 2009 byla použita mapa v reportáži, která referovala o zemětřesení v Itálii. Pomocí grafiky byla ukázána celá Itálie, která byla od ostatních zemí v okolí odlišena oranžovou barvou, a pomocí červené barvy bylo zaznačeno hlavní město Řím a místo zemětřesení v oblasti L'Aquila. Celá grafika nesla název Zemětřesení ve střední Itálii umístěný v levém horním rohu.

¹⁴⁸ Například ve vysílání z 16. května 2009 byla animovaná grafika použita pro přiblížení místa, kde leží kvóta 217, o které byl reportážní příspěvek. Pomocí animace byla ukázána nejprve celá Česká republika, jež byla oranžově zbarvená. Poté se zvětšovala až k místu, kde kvóta leží. Ta byla vyznačena zeleným ohraničením a červeně bylo zaznamenáno nejbližší větší město.

¹⁴⁹ Příkladem může být vysílání z 16. května 2009, kde pomocí grafiky byly ztvárněny požadavky odborových svazů. Jejich barevné ztvárnění odpovídalo vizuálnímu ztvárnění celého pořadu.

statickou grafiku ke ztvárnění abstraktních věcí, které nebylo možné natočit běžným způsobem. Grafika tedy sloužila pro lepší orientaci diváka v probíraném tématu.

4.9.3 Porovnání grafiky v pořadu Události v roce 1999 a 2009

Grafické ztvárnění, které má napomáhat divákovi ke snadnějšímu pochopení dané události, bylo využíváno v obou porovnávaných letech. Sloužilo ke grafickému ztvárnění citací, k informování o telefonickém rozhovoru, či k zřehlednění abstraktního tématu. V roce 2009 bylo využití grafiky v reportážních příspěvcích mnohem častější a tvůrci pořadu tak mohli více eliminovat jiné způsoby interpretace probírané informace.

Způsob ztvárnění se v obou letech lišil, ale vždy se shodoval s vizuálním ztvárněním celého pořadu. I pomocná grafika ve zpravodajských příspěvcích tedy sloužila k vizuální celistvosti hlavní zpravodajské relace. V roce 1999 se používala statická grafika, zatím co v roce 2009 jsem zaznamenala i grafiku dynamickou, která diváky více zaujme a zároveň slouží k naplnění strategie dramatizace. Z pohledu diskursivních strategií je v obou zkoumaných letech možné ke grafice přiřadit i strategii legitimizace a autentizace.

4.10.1 Stand-up v pořadu Události v roce 1999

Reportéři, kteří se podíleli na přípravě zpravodajského příspěvku, se objevovali až na jeho konci. V závěrečném stand-upu byli zabíráni kamerou od pasu dolů a jednalo se o synchronní výpověď redaktora hovořícího do mikrofону na kameru s odhlášením z místa reportáže. Redaktor uvedl vždy své jména a název České televize, popřípadě doplnil i místo, ze kterého se odhlašoval.

Častým případem bylo, že se reportér z místa v závěrečném stand-upu neodhlásil, ale byl uveden v liště v dolní části. Tato lišta byla vyvedena v modrých barvách s logem pořadu Události a korespondovala s vizuálním vzhledem celého pořadu. Podobným způsobem byli reportéři uváděni i na začátku zpravodajského příspěvku. Na redaktora, který zprávu zpracoval, upozorňovali často sami moderátoři při prezentaci zprávy ve studiu.¹⁵⁰

Avšak žádný z těchto způsobů nebyl ustálen a závěrečný stand-up s odhlášením, stejně tak úvodní či závěrečná lišta se jménem reportéra se objevovali různě, bez jakéhokoliv pravidla. Zpravodajský příspěvek v pořadu Události z roku 1999 tedy neměl standardizovaný způsob stand-upu, ani odhlášení.

¹⁵⁰ Například ve vysílání z 15. prosince 1999 moderátorka při prezentaci zprávy řekla: „Podrobnosti má kolegyně Anna Stárková.“

4.10.2 Stand-up v pořadu Události v roce 2009

Výstup reportéra během zpravodajského příspěvku se objevoval jak uprostřed reportáže, tak na jejím konci. Reportér byl snímán kamerou, která kromě něj zabírala také pozadí místa, kde se reportér nacházel. Dynamika byla posílena pohybem kamery od lokality k reportérovi. Reportér vždy hovořil do mikrofonu a mluvil k divákům.

Pokud se jednalo o středový stand-up, tak v závěru reportáže při odhlášce již nebyl moderátor v záběru, ale šlo pouze o asynchronní výpověď. Při závěrečném stand-upu se synchronní výpovědí se reportér odhlašoval svým jménem, popřípadě uvedl dalšího redaktora, kterým na reportáži spolupracoval, a uvedl, že jde o Českou televizi, popřípadě ještě doplnil místo, ze kterého se odhlašuje. Pokud se jednalo o reportáž ze zahraničí, tak byla při odhlášení reportéra lokalita uvedena vždy.

Úvodní stand-up byl výjimečný¹⁵¹ a v takovém případě nebyl při závěrečné odhlášce reportér vidět, ale pouze slyšet.

Na začátku reportáže bylo vždy uvedeno v černém pásu v dolní části obrazovky bílými písmeny jméno redaktora, případně redaktorů, kteří daný zpravodajský příspěvek připravili. V případě příspěvku ze zahraničí od zvláštního zpravodaje bylo uvedeno i jméno kameramana.

4.10.3 Porovnání stand-upu v pořadu Události v roce 1999 a 2009

Redaktoři se ve zpravodajských příspěvcích k doplnění informací objevovali v obou porovnávaných letech. V roce 1999 však stand-up neměl ustálenou podobu a nebyl tolik dynamický jako v roce 2009. K dynamičnosti přispíval způsob pohyblivého záběru na lokaci, ve které se reportér nacházel. V roce 2009 také platilo, že pokud se reportér objevil na obrazovce během reportáže při úvodním nebo středovém stand-upu, tak v závěrečném stand-upu byl slyšet pouze jeho hlas. Jednalo se o asynchronní výpověď, kdy obraz nekorespondoval se zvukem. V obou letech byl projev redaktora směřován k divákům a hovořil do mikrofonu. Stejně tak zůstalo zachováno, že pokud se redaktor odhlašoval, uvedl své jméno, název České televize, případně i místo, kde se nacházel.

V roce 1999 moderátoři často upozorňovali na jméno redaktora při studiové prezentaci následující zprávy, od toho bylo v roce 2009 upuštěno.

¹⁵¹ Například ve vysílání z 16. května 2009, kdy byl úvodní stand-up na začátku reportáže o povinných lékárníčkách. Tento příspěvek navazoval na předchozí zprávu o autolékárníčkách na Slovensku. Při závěrečné odhlášce již nebyl reportér vidět. Šlo o asynchronní výpověď.

V roce 2009 se na začátku reportážního příspěvku vždy objevovalo v liště jméno redaktora, popřípadě redaktorů, kteří na něm pracovali. V roce 1999 bylo toto uvedení zařazováno nepravidelně, a to i na konci pořadu místo osobního odhlášení redaktora. V obou zkoumaných letech měla tato lišta jednotnou podobu, avšak v roce 1999 a 2009 se vzájemně graficky lišila.

Stand-up z místa příspěvku, o kterém je informováno, podporuje diskursivní strategii autentizace a legitimizace. Tím, že divák vidí reportéra na místě a identifikuje ho, může získat pocit aktuálnosti dané informace a současně i pocit, že reportér danou zprávu nepopisuje, ale pouze zaznamenává tak, jak se skutečně stala.

4.11.1 Živé vstupy v pořadu Události v roce 1999

Ve zkoumaném vzorku pořadu Události jsem zaznamenala několik živých vstupů. Pokud se jednalo o živý vstup z České republiky, tak byl nejčastěji přenášen z různých míst v Praze. Tyto přenosy měly své grafické náležitosti, které byly standardizovány. V levé části bylo okno ze studia a pod ním bylo uvedeno, že jde o Českou televizi. V pravé části bylo okno s redaktorem, pod kterým bylo uvedeno místo, ze kterého je vstup přenášen. V pravém horním rohu bylo uvedeno, že byl rozhovor veden živě (Obr. 19-20). Po položení první otázky byl již záběr veden jen na redaktora.

Druhým typem živých přenosů bylo vysílání ze zahraničí, kde byl zvláštní zpravodaj¹⁵² České televize. Na tuto skutečnost vždy moderátor upozornil před živým vstupem.¹⁵³ Grafické ztvárnění živého vstupu ze zahraničí bylo totožné s živým vstupem z České republiky.

Stand-up v živém vstupu byl vždy statický. Redaktor stál s mikrofonem a za ním byla významná budova či jiný identifikátor místa přenosu. Buď po celou dobu hovořil redaktor a odpovídal na otázky moderátora ve studiu, nebo byl živý vstup doplněn obrazovým záznamem a redaktor do tohoto záznamu četl komentář. Na konci živého vstupu moderátor opět zopakoval jméno redaktora a místo, odkud se živý vstup uskutečnil.

¹⁵² V roce 1999 měla Česká televize osm stálých zvláštních zpravodajů, kteří pokrývali dění v zahraničí. V Berlíně to byl Petr Poddaný, v Bratislavě Ladislav Kerekeš a Olga Baková, v Bruselu Pavel Bouda, v Moskvě Martin Dorazín, ve Varšavě Josef Kvasnička, v Kosově Michal Kubal. V Londýně vystřídal František Potružník Ivana Kytka a ve Washingtonu byla od července Petra Fladnerková.

¹⁵³ Například ve vysílání z 15. prosince 1999. „No a v Bruselu je i náš zpravodaj Pavel Bouda.“

Obr. 19 Grafické zpracování živého vstupu v roce 1999.

Obr. 20 Živý vstup v roce 1999.

4.11.2 Živé vstupy v pořadu Události v roce 2009

V roce 2009 byly živé vstupy v každém zkoumaném dni hlavní zpravodajské relace. Živé přenosy byly jak z České republiky, zejména z různých míst Prahy, tak ze zahraničí, kde měla Česká televize několik svých zpravodajů.¹⁵⁴ V obou případech měl živý vstup stejné grafické zpracování. V levé polovině obrazovky byl jeden z moderátorů ve studiu a v pravé polovině z pohledu diváka byl redaktor, který byl na místě události. Moderátor ve studiu položil reportérovi otázku, zdůraznil přitom celého jeho jméno, a poté byl již záběr pouze na redaktora. Při tomto záběru byl v pravém horním rohu umístěn nápis „živě“ (Obr. 21-22).

¹⁵⁴ V roce 2009 měla Česká televize deset zvláštních zpravodajů v zahraničí. Na Slovensku měla hned dva zpravodaje, a to v Bratislavě Olgu Bakovou a v Košicích Ladislava Kerekeše. Také v Bruselu měla dvě zpravodajky, konkrétně Barboru Šámalovou a Evu Hrnčířovou. V Moskvě byl Josef Pazderka, ve Washingtonu Michal Kubal, v Pekingu Tomáš Etzler, ve Vídni Jan Moláček a ve Varšavě byl Miroslav Karas. V Berlíně nahradila Hanu Scharffovou Eva Pláničková.

Stand-up redaktorů byl statický, na pozadí za nimi byla významná budova, podle které bylo možné místo přenosu identifikovat. Redaktor hovořil do mikrofonu a v ruce často držel poznámky. Během živého vstupu byl veden rozhovor mezi moderátorem ve studiu a redaktorem na místě události, popřípadě byl živý vstup doplněn obrazovým záznamem a reportér jej doplňoval komentářem. Na konci živého vstupu moderátor znovu zopakoval jméno redaktora a lokalitu, kde se nacházel.¹⁵⁵

Obr. 21 Grafické zpracování živého vstupu v roce 2009.

Obr. 22 Živý vstup v roce 2009.

4.11.3 Porovnání živých vstupů v pořadu Události v roce 1999 a 2009

Používání živých vstupů mělo v obou letech stejné náležitosti. Jednalo se o rozhovor mezi moderátorem ve studiu a redaktorem na místě, popřípadě poblíž události. Živé vstupy byly přenášeny jak z České republiky, tak ze zahraničí, kde bylo v obou letech několik

¹⁵⁵ Například ve vysílání z 1. srpna 1999. „Tolik z Pražského hradu Jana Čermáková, díky.“

zvláštních zpravodajů. V roce 2009 byl oproti roku 1999 pokryt i Peking a více zpravodajů bylo v Bruselu a na Slovensku. Jak se píše ve výroční zprávě pro radu ČT *„posty jsou dislokovány tak, aby z nich šlo v maximálně možné míře pokrývat nejen hlavní město dané země, v němž zpravodaj sídlí, ale i bližší či vzdálenější okolí¹⁵⁶“*. To znamená, že zpravodajové na Slovensku mají za úkol pokrýt i události v Maďarsku, stejně tak zpravodaj v Číně cestuje také po oblasti jihovýchodní Asie.

V obou letech byl jednotně standardizován způsob grafického odlišení živého vstupu. Stejně tak se nezměnil způsob stand-upů redaktorů v živém vstupu. Jedinou zásadní změnou je kvantitativní nárůst živých přenosů během vysílání v roce 2009, což ještě více posiluje strategii legitimizace a autentizace. Jak tvrdí Dunnnová¹⁵⁷ *„živé vstupy totiž zprávám výrazně přidávají na bezprostřednosti, reálnosti a autoritativnosti, což jsou z novinářského hlediska klíčové vlastnosti“*. Dále ve své studii uvádí, že důvodem nárůstu živých vstupů je lepší technická dostupnost a menší finanční nákladnost těchto přenosů.

¹⁵⁶ Citace pochází ze zprávy pro Radu ČT o činnosti zahraničních zpravodajů v roce 2008. Zpráva je dostupná v archívu České televize na tomto odkazu:

http://img1.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/prilohy_08/52.pdf

[online] [cit. 26. 3. 2012].

¹⁵⁷ DUNNOVÁ, A.: Televizní zpráva jako narativ, 2009. s. 53. [online] [cit. 4. 2. 2012]. Dostupné z: http://www.aluze.cz/2009_02/06_studie_dunn.pdf.

5. ZÁVĚR

V předkládané diplomové práci jsem se zabývala fenoménem televizního zpravodajství a jeho proměnou v čase. Pro zachycení těchto změn jsem analyzovala hlavní zpravodajský pořad Události České televize v letech 1999 a 2009 a hlavním cílem bylo zjistit, zda se změnil jak po formální, tak obsahové stránce.

Východiskem této práce byl konstruktivistický přístup ke zpravodajství a chápání televizního zpravodajství jako specifického typu diskursu. S ohledem na cíl práce byla použita kvalitativní metoda grounded theory a strukturální diskursivní analýza. V teoretické části byly vymezeny segmenty struktury zpravodajského pořadu a diskursivní prvky, které s ohledem na koncept diskursivních strategií tvoří charakter televizního zpravodajského pořadu Události. Mezi ně byla zařazena znělka, headlines, dále zpravodajské bloky, rychlý zpravodajský přehled a top story. Tyto segmenty tvoří strukturu hlavní zpravodajské relace. Mezi další diskursivní prvky, jež ovlivňují formu prezentace pořadu, patřila podoba studia, styl moderování a grafické zpracování, živé vstupy a stand-upy ve zpravodajských příspěvcích.

Samotný výzkum vycházel z osmi vysílacích dnů pořadu Události v roce 1999 a 2009. Součástí metodiky byly také informace o zpravodajských redakcích v obou zkoumaných letech, jež mají zásadní vliv na celou podobu pořadu.

Stěžejní analytická část práce vždy zahrnuje popsání výše uvedených jevů v obou zkoumaných letech a následná komparace dílčích výsledků, která je uvedena v porovnání každého zkoumaného prvku v obou letech.

Tato diplomová práce si kladla za úkol zodpovědět otázky: K jakým změnám v televizním zpravodajství v obou zkoumaných letech došlo? A které prvky byly neměnné?

Na základě uvedených dílčích závěrů je možné konstatovat, že televizní zpravodajská relace Události veřejnoprávní televize má téměř neměnnou strukturu a využívá podobných prvků k výstavbě pořadu v obou zkoumaných letech. Mění se pouze způsob, jak jsou jednotlivé jevy zpracovány.

Za nejstabilnější element celého pořadu je možné na základě provedené analýze považovat moderátory a moderátorky pořadu a způsob jejich prezentace. Vzhledem ke skutečnosti, že se během deseti let moderátorské dvojice takřka nezměnily, jsou považovány za tváře relace Události a současně tvoří její identifikační prvek pro diváky.

Na první pohled je znělku možné považovat za segment, jenž prošel největší změnou. Avšak po důkladné analýze je nutné konstatovat, že i přes jistou změnu znělka ve své grafické

podobě odkazuje ke stále stejným symbolům jako je například ikona Zeměkoule a taktéž její identifikační funkce pro diváka zůstala zachována. Podobně se nemění ani diskursivní prvek grafiky ve zpravodajském příspěvku. V obou zkoumaných letech došlo k proměně vzhledu grafických pomůcek, ale jejich funkce a celistvost v rámci komplexního pořadu zůstala neměnná. Formální prvky se v pořadu Události mění pouze v detailech, ale jejich funkčnost je v průběhu času konstantní. Podobně i top story zůstala nezměněná, jen v roce 2009 jí byl věnován větší prostor a tím se ještě více umocnila důležitost, kterou jí tvůrci pořadu přiřkli.

Změny nastaly v headlines, kdy jediným společným prvkem bylo použití grafické a hudební složky korespondující se znělkou pořadu, které se však v obou letech lišily. Stejně tak se změnily i segmenty zpravodajský blok a rychlý zpravodajský přehled. V roce 2009 již nebyl oproti roku 1999 zařazován do struktury pořadu segment rekapitulace. U diskursivních prvků z reportážních příspěvků došlo k největší změně u stand-upů, které se měly v roce 2009 ustálenější podobu a současně byly více dynamické. Živé vstupy zůstaly standardizovány ve způsobu grafického odlišení, které se však v obou letech lišilo. Studio prošlo největší změnou, ale i jeho vzhled korespondoval s grafickými prvky použitými ve znělce pořadu.

Do obsahové části významným způsobem zasáhlo zavedení zpravodajského kanálu ČT 24. Tato stanice po celý den vysílá zpravodajské a publicistické pořady a zpravodajská redakce má mnohem více materiálu, který může v hlavní zpravodajské relaci Události prezentovat. S tím souvisí změny v délce vysílání pořadu a také se zavedením dvou rychlých zpravodajských přehledů v roce 2009.

Při analýze výsledků je také nutné mít na zřeteli, že se jedná o vysílání veřejnoprávní televize a tudíž je diskurs pořadu ovlivněn i jejím způsobem prezentace. Pořad Události byl v obou letech tvořen téměř stejnými diskursivními prvky, které zachovávaly grafický vzhled celého pořadu a udržovaly tak jeho celistvost.

6. POUŽITÁ LITERATURA:

- BELL, A. GARRET, P. *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell, 1998. 287 s. ISBN 0-631-19887-3.
- BERGER, P. LUCKMANN, T. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- BERKOWITZ, D. *Social meaning of news: A text reader*. California: Sage Publications, 1997. 535 s. ISBN 0-7619-0075-6.
- BOČÁK, M. *Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy*. Dizertační práce. Prešov: Prešovská Univerzita v Prešově, 2008. 242 s.
- DAHLGREEN, P. „Beyond Information: TV News as Cultural Discourse.“ Pp 80-95. In *New Directions in Journalism Research*. Stockholm: Journalisthögskolan i Stockholm skriftseria, 1985. 125 s. ISBN 9-5144-1800-X.
- FORET, M. O interpretaci vizuálního textu. Pp 36-48. In FORET, M. LAPČÍK, M., ORSÁG, P. *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 431 s. ISBN 978-80-244-2023-3.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- GLASGOW UNIVERISTY MEDIA GROUP. *More bad news*. London: Routledge and Kegan Paul, 1980. 483 s. ISBN 0-7100-0414-1.
- HARTLEY, J. *Understanding news*. New York: Routledge, 1982. 199 s. ISBN 0-415-03933-9.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, s. r. o., 2005. 407 s. ISBN 80-73670-40-2.
- JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
- LAPČÍK, M. Analýza TV zpravodajství jako specifického typu kulturního diskursu. Pp 97-108. In BOČÁK, M. RUSNÁK, J. *Médiá a text II*. Prešov: Prešovská univerzita, 2008. 292 s. ISBN 978-80-8068-730-4.
- LAPČÍK, M. Diskursivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy. Pp 190-214. In FORET, M. LAPČÍK, M., ORSÁG, P. *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 431 s. ISBN 978-80-244-2023-3.

- LARSEN, P. „More than just images: the whole pictures“. Pp 124-141. In SKOVMAND, M. SCHRODER, K. *Media cultures: reappraising transnational media*. London: Routledge, 1992. 222 s. ISBN 0-4150-6384-1.
- LOKŠÍK, M. Televizní zpráva a televizní zpravodajství. Pp 73-87. In OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.
- OSVALDOVÁ, B. Zpravodajství a publicistika. Pp 14-15. In OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.
- SCHULZ, W. Masová média a realita. ‚Ptolemaiovské‘ a ‚koperníkovské pojetí‘. Pp 24-40. In JIRÁK, J. ŘÍCHOVÁ, B. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0182-6.
- SEDLÁKOVÁ, R. Mediální konstrukce reality – Reprezentace druhých. Pp 145-160. In FORET, M. LAPČÍK, M., ORSÁG, P. *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 431 s. ISBN 978-80-244-2023-3.
- STRAUSS, A. CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- ŠKODOVÁ, M. a kol. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. 87 s. ISBN 978-80-7330-151-4.
- ŠOLTYS, O. Melounizace a bublinizace znělek uvádějících televizní zpravodajství. Pp 113-124. In FORET, M. LAPČÍK, M., ORSÁG, P. *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 431 s. ISBN 978-80-244-2023-3.
- TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, s. r. o., 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.
- TUCHMANOVÁ, G. *Making News. A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press, 1978. 224 s. ISBN 0-0293-2930-2.

7. ELEKTRONICKÉ PRAMENY:

- *Česká televize '09*. Praha: Česká televize, 2009. Dostupné z WWW: <http://img5.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/pdf/CT_2009.pdf> [cit. 8. 7. 2012]
- DUNN, A. *Televizní zpráva jako narativ*. Pp 46-55. Dostupné z WWW: <http://www.aluze.cz/2009_02/06_studie_dunn.pdf> [cit. 4. 2. 2012].
- SATURKOVÁ, J. *Ročenka České televize, 1999*. Praha: Česká televize, 2000. Dostupné z WWW: <<http://img5.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/1999/cj/zpr.pdf>> [cit. 8. 7. 2011].
- *Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2009*. Praha: Česká televize, 2010. Dostupné z WWW: <http://img1.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/prilohy_08/52.pdf> [cit. 4. 2. 2012].
- *Měsíční zpráva o sledovanosti televize*. Dostupné z WWW: <<http://www.mediaresearch.cz/tiskove-centrum/?page=2>>. [cit. 29. 2. 2012].

8. SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obr. 1 Modifikovaný model mediální reprezentace reality.	12
Obr. 2 Kompozice zpravodajské relace.....	22
Obr. 3 Struktura pořadu Události v roce 1999.	38
Obr. 4 Struktura pořadu Události v roce 2009.	39
Obr. 5 Hodiny v úvodní znělce z roku 1999.	42
Obr. 6 Část úvodní znělky z roku 1999 – symbol Zeměkoule.	42
Obr. 7 Část úvodní znělky z roku 1999.....	42
Obr. 8 Část úvodní znělky z roku 1999 - pohyb Zeměkoule.	43
Obr. 9 Část úvodní znělky z roku 1999 - název pořadu.	43
Obr. 10 Hodiny v úvodní znělce z roku 2009.	45
Obr. 11 Část úvodní znělky z roku 2009.....	45
Obr. 12 Část úvodní znělky z roku 2009 – výseče.....	45
Obr. 13 Headlines v roce 1999.....	48
Obr. 14 Rychlý zpravodajský přehled v roce 1999.....	53
Obr. 15 Rychlý zpravodajský přehled v roce 2009.....	54
Obr. 16 Studio pořadu Události v roce 1999.....	57
Obr. 17 Studio pořadu Události v roce 2009 – záběr z newsroomu.....	58
Obr. 18 Studio pořadu Události v roce 2009.....	59
Obr. 19 Grafické zpracování živého vstupu v roce 1999.....	67
Obr. 20 Živý vstup v roce 1999.....	67
Obr. 21 Grafické zpracování živého vstupu v roce 2009.....	68
Obr. 22 Živý vstup v roce 2009.....	68